

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almenyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

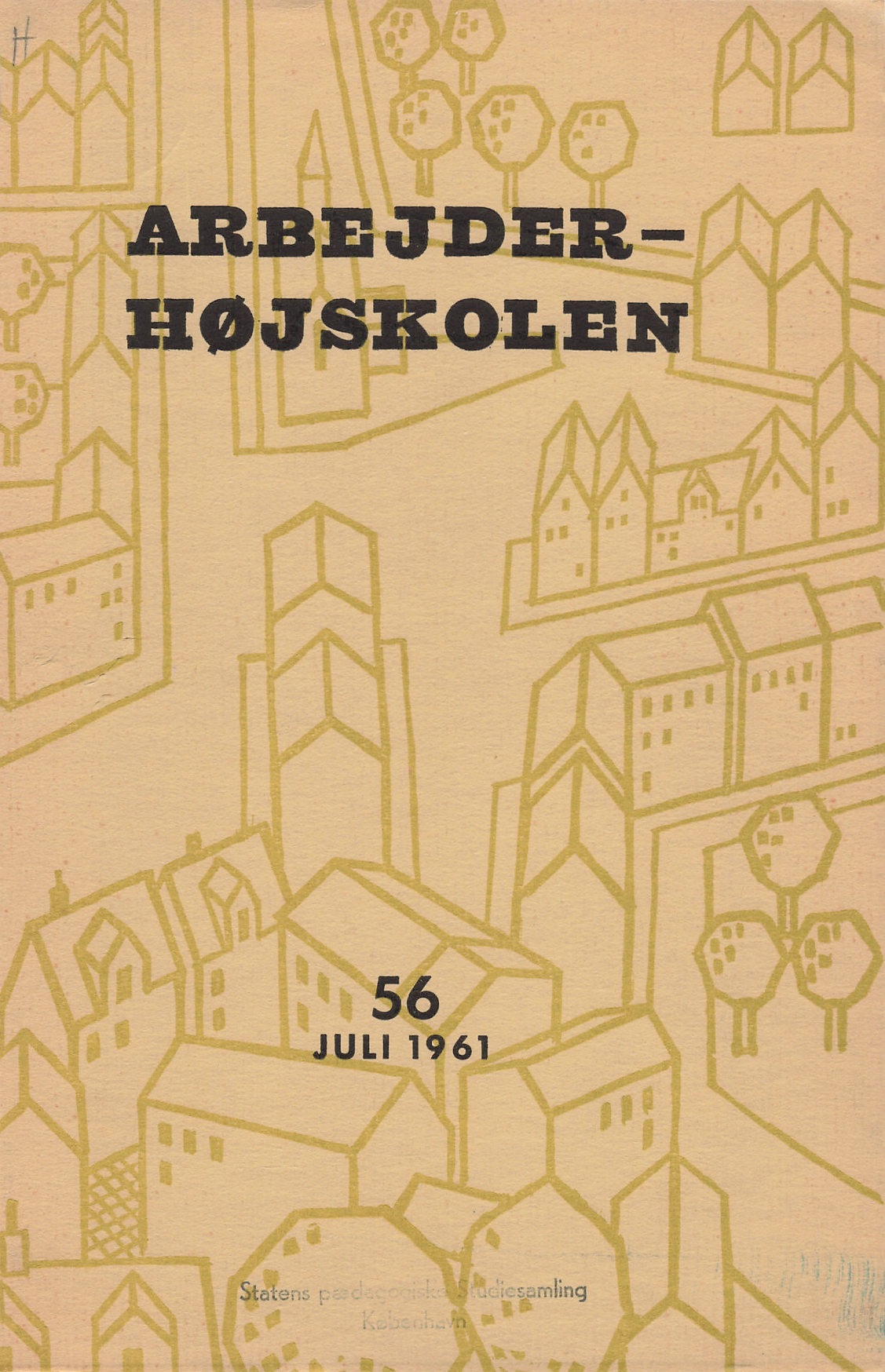
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ARBEJDER- HØJSKOLEN

56
JULI 1961

Statens pædagogiske Studiesamling
København

ARBEJDERHØJSKOLEN

Elevskrift

for Esbjerg Højskole og Roskilde Højskole

Nummer 56

Udgivet af

Arbejdernes Oplysningsforbund
i samråd med elevforeningerne

Juli 1961

INDHOLDSFORTEGNELSE

Hvad med tillidsmanden, af højskolelærer <i>Jørgen Birkegård</i> ...	Side 3
Hvad vil vi på vore højskoler: LO-skole eller højskole, af højskoleforstander <i>Erling Jensen</i>	Side 27
Et sind i bevægelse, af højskoleforstander <i>Ib Koch-Olsen</i>	Side 30
Far, mor og børn på højskole, af højskolelærer <i>Eivin Mogensen</i>	Side 34
En landsby, af højskolelærer <i>Daniel Pedersen</i>	Side 39
Indtryk fra en studierejse, af højskolelærer <i>Ebbe Munk</i>	Side 45
Skolerne	Side 50

Redaktion: Esbjerg Højskoles lærerkollegium

Omslag: Erling Juhl . *Illustrationer:* Mogens Juhl og Erling Juhl

Redaktionens adresse: AOF, Nr. Farimagsgade 11, Kbh. K

Reklametrykkeriet, Esbjerg

Hvad med tillidsmanden?

En enquete om tillidsmandens stilling i dansk industri

Af
JØRGEN BIRKEGÅRD

Jørgen Birkegård.

Blandt de mange problemer arbejderoplysningen tumler med er uddannelsen af arbejdspladsens tillidsmænd et af de væsentligste. Vi har bedt konsulent i Tekstilarbejderforbundet, *Poul Erik Schmidt*, rejse nogle spørgsmål i denne forbindelse og har bedt en række tillidsmænd, organisations- og oplysningsfolk give deres kommentarer.

1. Tillidsmandens forhold til kollegerne.

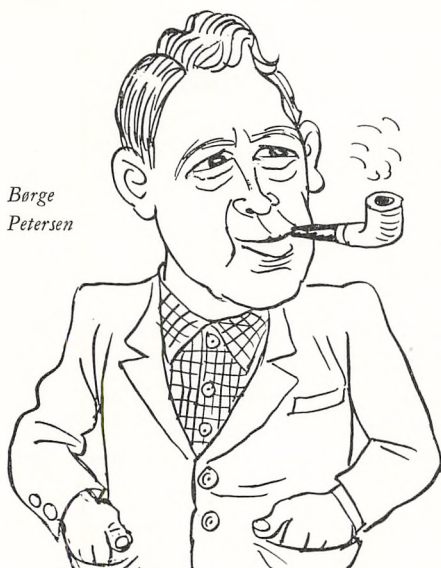
POUL ERIK SCHMIDT:

Vi har et kæmpeproblem i den kolossale udskiftning af tillidsmænd, der finder sted. I Tekstilarbejderforbundet har vi for et par år siden gjort det op til at en femtedel af tillidsmændene udskiftedes årligt. I andre forbund er det endnu hyppigere. Dette skaber selvsagt så store problemer i uddannelsen at det er vigtigt at undersøge hvorfor udskiftningen sker. I nogle tilfælde er det som om der sker noget, når tillidsmanden er valgt. For at tale gruppepsykologi bliver han nu sat uden for gruppen. Han hører ligesom ikke med længere. Der opstår derimod en uofficiel gruppe-

leder, ham der altid ved bedre og altid ved det fordi han intet ansvar har. Vi har ofte i de sidste år været ude for, at tillidsmænd, der møjsommeligt har bygget deres stilling på virksomheden op i et positivt samarbejde med ledelsen, er blevet styrtet. Netop den saglighed, vi på kurser har trænet tillidsmanden i, har været en medvirkende årsag til at han er blevet væltet. Problemet er måske at gøre arbejderne interesserede i det, tillidsmanden har med at gøre; men dette problem vil vi vende tilbage til senere. En løsning, vi har forsøgt os med har været nedsættelsen af underudvalg under samarbejdsudvalget. I disse forsøger man at tage en anden og bredere kreds med ind i samarbejdet og måske netop de typer, som er blevet de uofficielle ledere. Men er dette løsningen? Hvordan skal tillidsmanden være overfor kollegerne? Skal han bare få tingene »til at glide« eller skal han – med fare for at sætte sin stilling overstyr på grund af demagogiske angreb for at gå arbejdsgiverens ærinde – formidle et positivt samarbejde og hvordan får han kollegerne med på dette?

BØRGE PETERSEN, tillidsmand på Plumrose:

Elementært må man vel besvare spørgsmålet sådan, at forholdet mellem tillidsmanden og kollegerne må bygge på sidstnævntes tro på og tillid til mandens redelighed. Dette lyder så selvfølgelig, at det kræver en understregning. Tillidsmandens snævre og personlige kontakt med virksomheden stiller nemlig store krav specielt til redelighed. Man kan dertil sige, at det har tillidsmandens stilling altid krævet, hvilket også er rigtigt, men på dette som på mange andre områder er tingene med tiden blevet mere komplicerede. Tillidsmandsinstitutionen har siden 1947, hvor aftalen om samarbejdsudvalgene kom, været inde i en udvikling bort fra den modsætningsfyldte og skarpe stillingtagen overfor modparten og henimod den positive samarbejdslinie, der er skabt af efterkrigstidens ændrede problemstilling

omkring produktivetsproblemerne. Dette har gjort kravene til tillidsmandens uddannelse større. Han har hastigt måttet udvide sit kundskabsområde i takt med indførelsen af produktivetsfremmende lønsystemer og akkordsætning på basis af arbejds- og tidsstudier. Og da uddannelsen af tillidsmændene i disse år slet ikke har kunnet stå mål med behovet, har mange måttet slå sig igennem på bedste beskub. Ved siden af dette har tillidsmanden måttet kæmpe mod en stadig mistænkeliggørelse fra grupper af kolleger, dels fra dem, der vanemæssigt er imod alt nyt eller som kræver tid til omstillingen, dels fra dem, der med et politisk sigte er interesserede i uro. Dette vanskeliggør i mange situationer hans stilling, især hvor det er lykkedes ham at etablere et samarbejde eller blot et gunstigt klima for en videre udvikling af et samarbejde. Så kan dilemmaet blive, om han (klubben) skal fortsætte og udbygge samarbejdet med fare for at blive styrtet og udskiftet, eller om han – delvis på skrømt – skal trække modsætningsforholdet til virksomhedsledelsen skarpt op. Dette kan lyde ejendommeligt, men jeg tror, mange vil kunne genkende situationen.

Overvejelserne må resultere i, at man vælger at fortsætte samarbejdet og så samtidig øger bestræbelserne for at informere kollegerne om alle faser af samarbejdet. Dette er en uhyre vigtig ting, som jeg har indtrykket af mange steder er forsømt.

Rigtigt brugt er samarbejdet et trin på vejen til det industrielle demokrati, som på længere sigt er målsætningen.

PREBEN BJØRK, Fabriksarbejderne, København:

Hvordan tillidsmandens forhold skal være overfor kollegerne må naturligvis afhænge af klimaet på arbejdspladsen og modenheden blandt kollegerne, og det er klart at en god og dygtig tillidsmand har mulighed for at påvirke klimaet i positiv retning. Den gode tillidsmand er for mig at se ham, der ligesom er født til gerningen. Det er ham, der som ung har følt uretfærdighederne – i aflønning eller måske i forskelsbehandling – og som har et ønske om at være med til at øve retfærdighed. Han kommer ind i klubarbejdet og i arbejdet i råd og udvalg og står klar den dag den gamle tillidsmand avancerer eller af andre grunde må forlade sin post.

Tillidsmanden må være menneskekender og vide hvordan han rent psykologisk skal behandle folk, også dem, der kommer til ham i rent personlige anliggender, og vide hvordan han skal råde dem, dermed styrkes også båndet mellem den enkelte arbejder og tillidsmanden.

I de forhold der vedrører arbejdspladsen må tillidsmanden kende den enkelte arbejders temperament og evne til at samarbejde. Det vil være klogt om han har en større gruppe af kolleger, der er særlig interesserede i en støt og rolig udvikling til at bakke sig op, og især er det vigtigt for ham at han har en nær kontakt med virksomhedsledelsen om alle

Preben Bjørk.

de spørgsmål, der kan opstå. – I klubbestyrelsen er det vigtigt at man planlægger samarbejdsformen med virksomheden og at man har en målsætning både hvad de sociale spørgsmål og de lønmæssige, produktivitmæssige og menneskelige forhold angår. Tillidsmanden må ofte informere sin klubbestyrelse om de forhold, som kan have interesse. Jeg tror at mange tillidsmænd er blevet styrket igennem grundige drøftelser i klubbestyrelsen, hvor tingene er blevet belyst fra alle sider.

Overfor en eventuel fare for at en demagog skulle komme ind i billedet og vælte tillidsmanden tror jeg det er vigtigt at sidstnævnte og hans bestyrelse optræder så sagligt som muligt. Redegør omhyggeligt for de spørgsmål, der har været til forhandling med virksomhedsledelsen, på

en sådan måde at både arbejdernes synspunkter og virksomhedens bliver grundigt gennemdrøftet. Her spiller argumentationen en stor rolle. Det burde være sådan i ethvert samarbejdsforhold, at den part, der argumenterer bedst, skal have stikket hjem.

Efterhånden som vore højskoler kommer til at præge den saglige argumentation, dels i samarbejdet arbejder og arbejdsgiver imellem, og dels blandt arbejderne indbyrdes, tror jeg ikke på at demagogen kan drive sit nedbrydende arbejde på arbejdspladsen.

2. Kollegernes forhold til tillidsmanden.

POUL ERIK SCHMIDT:

Problemet er her: Hvordan kommer vi ud til de menige medlemmer med et oplysningsarbejde, der kan give tillidsmanden en saglig rygdækning fra disse?

Jeg tror ikke der kan være tvivl om at den almindelige arbejders holdning i mange tilfælde er den, at han passer sin maskine, han kender sin akkord og interesserer sig så iøvrigt ikke meget mere for de problemer, tillidsmanden arbejder med. Hvor dette er tilfældet er mulighederne for at skabe et godt tillidsmandsarbejde små. I en hvilken som helst vanskelig situation må man regne med at reaktionen hos folkene bliver rent følelsesmæssig og bestemt af øjeblikket uden nogen nærmere tilknytning til tillidsmanden og hans stilling på virksomheden. Et andet udtryk for den ligegyldighed, der nogle steder er overfor tillidsmanden, er den tit tilfældige måde tillidsmanden vælges på. Man vælger den første, der bliver skreget ud, af frygt for selv at blive foreslået. Jeg har selv kendt en virksomhed med 150 ansatte, hvor det var umuligt at få nogen til at lade sig vælge.

Man må sikkert meget længere ud med oplysningsarbejdet, både i form af kursusvirksomhed og løbende information. På det sidste punkt kunne fagbladene sikkert gøre en bedre indsats. For mange bliver ikke læst fordi de er for kedelige. Man må først gøre folk interesserede i at læse fagbladene, evt. som vi har gjort det i Stof og Saks ved at bringe andet en dfagligt stof, og så giver det rent faglige en bedre journalistisk behandling.

HAUBERT NIELSEN, Fabrikarbejderforbundet:

Jeg må indledningsvis knytte nogle bemærkninger til selve tillidsmandsuddannelsen, der – hvor tilfældig den end kan synes at være – må danne grundlaget for det, vore tillidsmænd formår at bringe videre til kammeraterne på arbejdspladsen.

Det er min opfattelse, at vi idag lægger mere og mere på vore tillidsmænds skuldre. Her tænker jeg i første række på de forskellige lønsystemer, der i efterkrigstiden er dukket op i vort kollektive overenskomstgrundlag, og med dette de stadig flere og flere love, tillidsmanden må have kendskab til: Arbejderbeskyttelsesloven, Ulykkesforsikringsloven, Sygeforsikringsloven, Ferieloven, Loven om ikke-faglærtes uddannelse og flere kunne nævnes. Man må heller ikke glemme den nye

Haubert Nielsen.

hovedaftale, Novembraftalen og SU-aftalen af 1947. Ganske vist kan tillidsmanden kontakte sin organisation om disse spørgsmål – og det sker også – men skulle vi ikke tage op til alvorlig overvejelse at skabe en virkelig grundig uddannelse for tillidsmænd. Eksempelvis mindst 6 måneder på en højskole, hvor såvel det faglige grundlag som det humanistiske grundlag, han der fik, ville styrke ham, så han hjemme blandt kammeraterne kunne gå igang med virksomhedsstudiekredse og som supplement hertil månedlige informationsmøder med diskussioner, hvortil lejlighedsvis den ansvarlige virksomhedsledelse og repræsentanter for fagforeningsledelsen blev invi-

teret med. En sådan form for kontakt mellem tillidsmanden og kollegerne ville kunne skabe den saglige rygdækning, han har brug for. At møderne helt og fuldt skal kunne opfylde nutidens krav til moderne mødeledelse nævnes blot for en fuldstændigheds skyld.

Jeg er klar over, at spørgsmålet, der er berørt her, på ingen måde lader sig besvare på tre-kvart side. Jeg vil derfor foreslå, at LO som det samlende midtpunkt i dansk fagbevægelse tager det op til en grundig behandling. I første omgang kunne LO sende spørgsmålet ud til besvarelse i de forbund, der står tilknyttet LO.

3. Tillidsmandens kontakt med afdeling²⁹ og forbund.

POUL ERIK SCHMIDT:

Hvordan kan kontakten tillidsmand-afdeling-forbund gøres effektivere? Der er for mig ikke tvivl om at denne lodrette kontakt i mange tilfælde svigter. Det kan være et spørgsmål om kommunikation, men det kan også være fordi afdelingerne ikke er i stand til at yde tillidsmanden den

hjælp, han behøver i specialspørgsmål. Det kan også være forbundets svigten i tillidsmandens uddannelse, så han ikke føler sig tilstrækkeligt dækket ovenfra. Endelig kan det være at vi på mange forbundskurser måske nok underviser i overenskomster; men ikke i de mange daglige problemer, tillidsmanden står med.

EGON SELTOFT, tillidsmand, LK:

Det ligger vel i udviklingen, at de mere moderne problemer, der opstår på arbejdspladsen og som vi tillidsmænd lærer om på kursus, vi deltager i – og hvor man sjældent ser en afdelingsformand, skal være fremmede for de sidste. Det sker at sådanne afdelingsformænd står ganske uforstående overfor de problemer, tillidsmændene forelægger dem, og er der egentlig noget at sige til det? Langt de fleste har jo i forvejen deres egne meninger fra omkring 1900–1930, hvor problemerne var ganske andre. Man kan vist roligt sige at der skal et generationsskifte til før kontakten kan blive effektivere.

Det er min erfaring fra samtaler med tillidsmænd, at for mange forbund og afdelinger ikke i tilstrækkelig grad følger deres tillidsmænd op, navnlig kan det være svært for dem at få hjælp i specialspørgsmål såsom tidsstudier, MTM, SU-problemer m. m. Men det må vel være et spørgsmål om økonomi for forbundene til at kunne ansætte de rette folk og i et sådant antal, som udviklingen kræver det. Der er jo de forbund, der er begyndt; men nogle gange kan man have en ventetid på op til 3 uger. Jeg mener derfor, at forbundene burde følge tillidsmandsuddannelsen mere op end tilfældet er nu, hvor man betragter det som tilstrækkeligt, når man har sendt en mand på et uge- eller fjortendageskursus. – Efterhånden som problemerne bliver mere indviklede ved forbundenes godkendelse af ting som produktivitetsfremmende lønsy-

Egon Seltoft.

stemmer, arbejdsvurdering m. m. i overenskomsterne, må ansvaret for at tillidsmanden får en tilsvarende uddannelse, og at forbundet er i stand til at give ham den rette saglige rygdækning også ligge hos forbundene.

4. Samarbejdsudvalgene.

POUL ERIK SCHMIDT:

I 1947 betegnede formanden for LO, *Ejler Jensen*, samarbejdsudvalgsaftalen som »utvivlsomt et af de største fremstød, dansk fagbevægelse har gjort«. Jeg er ikke i tvivl om at han mente og mener dette. Men er dette den almindelige indstilling i fagbevægelsen nu, hvor der er

Poul Erik Schmidt.

gået 14 år? Er denne indstilling fulgt op? Man kunne fristes til at gå endnu videre og sige: Er SU-aftalen akcepteret af fagbevægelsen? Er den undervisning, der er foregået på SU-kurserne, værdsat af forbundene? Er det ikke sådan, at vi i mange tilfælde på forbundskurser hvor der undervises i overenskomstspørgsmål og på produktivitetskurser er kommet til at trække i hver sin retning? Hvordan fører vi arbejdet i samarbejdsudvalgene videre?

Personlig tror jeg vi er kommet ind i en lidt skæv udvikling på samarbejdskurserne med undervisning i arbejdsstudier og regnskabsforståelse som hovedfag og så de egentlige samarbejdsemner kørt som foredrag.

Det har været de kontante ting, folk har ønsket, og vi har måske i vor iver for at give dem det glemt at give dem eller ikke formået at give dem den rette indstilling til samarbejdsudvalgene. Vi er begyndt bagfra. På langt sigt er det vigtigste at skabe det rigtige samarbejde, så løser problemer som akkordsætning og lignende sig selv.

POUL LIND, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd:

Spørgsmålet forudsætter, at der er grund til, at vi fører arbejdet i samarbejdsudvalgene videre end det er kommet i dag, eller at det der i øjeblikket foregår i udvalgene, ikke er tilfredsstillende.

Er det da ikke det?

Nej! Samarbejdsudvalgsundersøgelsen og erfaringer fra arbejdspladsen viser, at dette ikke er tilfældet, men det er sjældent, at man får nogen dyberegående forklaring på, hvorfor det er sådan.

Hvis man ønsker at komme videre i samarbejdsudvalgene, er det imidlertid nødvendigt at kende årsagerne til det hidtil dårlige resultat, og på det grundlag forsøge at få rettet eventuelle fejl.

Et af de mest slående træk både ved samarbejdsrapporten og ved erfaringerne fra arbejdspladserne er det forbløffende ukendskab, der hersker blandt industriens arbejdere ikke blot til samarbejdsudvalgene i deres egen virksomhed, men især til samarbejdsudvalgsaftalen, og hvad den står for.

Man har et stærkt indtryk af, at ideen bag ved samarbejdsudvalgsaftalen ikke er forstået af vide kredse inden for arbejderbevægelsen, og at den akceptering af tankegangen, som er en rvingende nødvendighed for at få noget positivt ud af et samarbejde, derfor heller ikke er til stede.

Man kunne – med god ret – skubbe en stor del af ansvaret for den hidtidige udvikling over på arbejdsgiverne, men så længe vi selv har en dør, der skal fejes for, vil det nok være rigtigt at få gjort noget ved det først.

Der udføres et godt og beundringsværdigt oplysningsarbejde inden for arbejderbevægelsen, men det er et spørgsmål, om det er tilstrækkeligt, og om det gøres på det rigtige grundlag?

Man har alt for ofte indtryk af, at samarbejdsproblemer behandles i et lidt for lyserødt skær. Det kan være et bevidst forsøg på at spille på det følelsesbetonede, der kan skyldes parternes manglende evne til at koncentrere sig om det centrale, men det kan også – hvad der vel er nok så galt – skyldes de ansvarliges lunkenhed for ikke at tale om manglende vilje til at akceptere samarbejdet som et effektivt middel til bedre levestandard.

Man synes at glemme, hvem der er, der har underskrevet samarbejdsudvalgsaftalen, og hvad disse repræsenterer. Det er de to interesseorganisationer, LO og arbejdsgiverforeningen, hvis alt dominerende rolle er at skaffe deres medlemmer de flest mulige fordele.

Det ville være naivt at tro, at aftalen om samarbejdsudvalg er fremkommet som et resultat af en forbigående godhed og omsorg for modparten.

Hovedorganisationerne havde på intet tidspunkt deres sædvanlige arbejde ude af sigte, da de underskrev aftalen i 1947. De så begge en mulighed for at fremme egne interesser. Et samarbejde om at forbedre arbejdsforholdene ville umiddelbart kunne gavne arbejderne, og samarbejdet om at fremme produktivitet og produktion ville ikke blot give større og mere stabil beskæftigelse, men også være grundlag for at hæve lønningerne.

Der er en afgjort fælles interesse mellem arbejdere og arbejdsgivere om at gøre produktionen så stor og så effektiv som mulig, og set fra arbejderbevægelsens synspunkt ligger interessen i de muligheder, der derved skabes for *fagbevægelsen* til at forbedre løn- og beskæftigelsesforholdene.

Jeg har med overlæg fremhævet fagbevægelsen, fordi det formentlig er her, man skal finde miseren ved det svigtende samarbejde.

Det *er* blevet fortalt, at samarbejdet skulle medføre højere lønninger for arbejderne, men man har en stærk fornemmelse af, at det er blevet fortalt på en utilstrækkelig måde.

Hvis man vil fastholde den måde, som lønningerne fastsættes på i øjeblikket – og det vil fagbevægelsen tilsyneladende – så må den gevinst, der via samarbejdet skal fordeles til arbejderne, i samme omfang som hidtil fordeles gennem fagbevægelsens medvirken på den traditionelle måde.

Og det er her, der hersker de største misforståelser.

Blandt arbejdere og i et vist omfang blandt i øvrigt dygtige tillidsmænd hersker der den opfattelse, at samarbejdet skal give sig direkte resultat i form af kontant udbytte af de ændringer og forbedringer, som arbejderne har været med til at gennemføre. Man vil have noget for noget, eller man vil – som det meget uheldigt er blevet lanceret – på den enkelte arbejdsplads være medbestemmende om rationaliseringsgevinstens fordeling. I alt for mange samarbejdsudvalg svigter arbejderne, fordi man ikke kan få nogen aftale om, hvilket økonomisk resultat, der skal komme ud af deres medvirken: »Det kan da ikke være meningen, at vi skal være med til, at arbejdsgiverne yderligere sætter deres fortjenester i vejret,« siger man.

Det er naturligvis klart, at arbejderne skal have andel i produktivitetssøgningen – og naturligvis så stor en andel som mulig – men man

gøre sig klart, at denne fordeling ikke skal og aldrig har skullet foregå i samarbejdsudvalgene, men må være et resultat af lønforhandlinger på de sædvanlige måder.

Det er kortsynet at nægte at medvirke i samarbejdet, fordi man ikke kan betinge sig et umiddelbart, kontant resultat. For det første medfører den omstændighed, at arbejdsgiveren tjener mere, jo ikke, at arbejderne får mindre med hjem i lønningsposen, og for det andet vil passiviteten medføre, at grundlaget for at gennemføre stigninger i lønninger og sikre en stabil beskæftigelse i det lange løb vil blive forringet.

Der er ingen tvivl om, at disse ideer, der er de bærende bag ved samarbejdsudvalgsaftalen, bliver fremført på tillidsmandskurser, og det er givet, at mange tillidsmænd forstår og akcepterer denne tankegang, men det er lige så sikkert, at de alt for ofte har svært ved at trænge igennem med sådanne synspunkter ude på de forskellige arbejdspladser.

Denne modstand, som bunder sig i manglende information til arbejderne og den deraf følgende manglende indsigt i problemerne, må reduceres betydeligt, hvis man skal gøre sig håb om, at samarbejdet skal udvikles yderligere.

Det kan gøres ved at udvide det sædvanlige oplysningsarbejde, men det vil alligevel blot være en dråbe i havet... Skal man virkelig nå ud til alle kredse, må fagbevægelsen – de enkelte forbund og afdelinger – helt anderledes være aktiv i dette informationsarbejde.

5. Tillidsmandsuddannelsen.

POUL ERIK SCHMIDT:

Hvordan kan vi give tillidsmandsuddannelsen et bedre indhold? Er der områder vi har svigtet? Skulle vi f. eks. have mere »idé« på programmet?

Et af de felter, jeg mener vi ikke tager os tilstrækkeligt af, er forhandlingsteknik. Hvordan man forelægger en sag og forhandler den igennem. Det er klart at den saglige tillidsmand vil stå meget stærkere både overfor en usaglig opposition og overfor arbejdsgiveren, hvis han behersker en rigtig sagsbehandling. – Et andet problem er om vi, der underviser, har tilstrækkelig kontakt med virkeligheden bag de emner, vi underviser i. En teoretisk opstilling kan være udmærket og sætte meget igang og praktisk kendskab er ikke det eneste saliggørende, men en kombination var nok det heldigste. Dette kan være et problem for højskolelærerne og er det også for os konsulenter på visse områder.

Det største spørgsmål i forbindelse med tillidsmandsuddannelsen er imidlertid om fagbevægelsen har nogen klar målsætning med sit uddannelsesarbejde og om vi ikke i dette arbejder efter de tilfældige knopskydningers princip?

WILLY PETERSEN, konsulent i Bryggeriarbejderforbundet:

Der er stor forskel på det moderne samfunds – den nyere industris – og tredivernes vurdering og behandling af arbejdspladsens tillidsmand, ligesom der er en fantastisk forskel på de samme perioders krav om viden og indsigt hos den tillidsmand, der fuldt og helt går op i den gerning, han har ladet sig vælge til. Uden at underkende noget område mener jeg, man kan sige, at tillidsmandens væsentligste virkefelt indtil den nyeste tid lå på to områder: som organisator af solidariteten og som den idéamlende omkring arbejderbevægelsens perspektiv. Den enkle problemstilling i en bevægelse i kamp for at få fastslået og udbygget sin fulde ligeberettigelse med den anden part på arbejdsmarkedet – såvel generelt som på den enkelte arbejdsplads – krævede en vis indsigt i fagbevægelsens arbejdsmetoder, men udover dette væsentligst en fornuftbetonet indstilling til såvel sin arbejdsgiver som sine kolleger – i heldigste tilfælde parret med en intuitiv fornemmelse af hvad den enkelte situation krævede af ham. Den moderne arbejdsplads kræver af sin tillidsmand betydelig mere. Han skal have sin opmærksomhed på sin arbejdsplads, sit fagforeningsområde og kollegaerne og sin tids politiske og økonomiske bevægelser. Alle tre områder kan han kun skaffe sig viden om og indsigt i ved en stor personlig indsats.

Vendt mod virksomheden kræves kendskab til:

- Overenskomster og priskuranter
- Love med relation til arbejdspladsen
- Velfærdsforanstaltninger
- Samarbejdsudvalg
- Rationalisering og arbejdsstudier
- Lønssystemer.

Vendt mod fagforbund, afdeling og kolleger skal han varetage:

- Fortolkning af forbunds-, afdelings- og klublove
- Hjælp til den enkelte kollega i arbejdsplads- og lønspørgsmål
- Hjælp til kolleger i mange personlige spørgsmål
- Inspiration til og deltagelse i oplysningsarbejde.

Vendt mod samfundet kræves kendskab til:

De samfundsstrukturelle ændringer, der præger arbejdsmarkedet (f. eks. markedsproblemerne)

Ændringerne i lovgivningen med konsekvenser for arbejdspladsen (sygelov, ferielov, forligsmandslov og lignende)

Betydningen af og begrundelsen for skattelove og forbrugsbegrænsende love

Liberalismens og socialismens principielle synspunkter.

Overfor alle disse problemer, som den moderne tillidsmand skal kunne forstå på en sådan måde at han kan tage en diskussion op om dem, såvel med sine egne kolleger som med modparten, arbejdsgiveren, er det, man stiller spørgsmålet, hvorledes kan man give tillidsmanden en bedre uddannelse.

På forbundsplan gives der vel i de fleste tilfælde en oplæring i overenskomstfortolkning og pris-kuranter og i de senere år er der gennem AOF på SU-kurserne givet en gennemgang af rationaliseringsproblemer, arbejdsstudie-teknik og regnskabsforståelse. – Videst udstrækning har dette arbejde fået på det udvidede 2 måneders kursus, der indtil videre repræsenterer den højeste uddannelse, man kan tage del i. I dette, fra alle sider respekterede, udviklingsarbejde, må man stille spørgsmålet, om det har været tilfredsstillende?

Tiden kræver af enhver ledelse at den har sin målsætning klar, og tager man uddannelsen på forbundsplan og SU-undervisningen er der intet der tyder på at målsætningen er den samme for de to områder eller på at man i det hele taget har taget dette op til nogen form for vurdering. Køres de to områder ikke hver for sig i sine i en tidligere tid afstukne baner?

Willy Petersen.

Tager man SU-kurserne for sig og forudsætter, at målsætningen har været at skabe en gruppe af tillidsmænd med indsigt i rationalisering, metode- og arbejdsstudier, regnskabsforståelse og kendskab til samarbejdsproblemer, så er det vel ikke alene et spørgsmål om man er nået tilstrækkeligt langt, selv på 2 måneders kurserne, men også om dette område er rigtig tilfredsstillende vurderet ud fra arbejderbevægelsens perspektiv med sin uddannelse i disse discipliner efter en mere klassisk og konventionel linie. Endvidere er det også et spørgsmål om udvælgelsen af de grupper af tillidsmænd, der kommer på sådanne kurser, sker på en tilfredsstillende måde. Det er et spørgsmål om man ikke burde kræve – ikke nogen eksamen – men en testning af deltagerne for at konstatere om de kan have udbytte af undervisningen. Ved at lytte til diskussioner og indlæg får man, som i andre situationer, fornemmelsen af de altid velkendte gengangere. Tillidsmandsuddannelsen er vel ikke egentlig svigtet, men emneområdet har været for begrænset, for konventionelt, og uddannelsen har omfattet et alt for begrænset antal tillidsmænd. Tilbage står at give forslag til forbedringer hvori også spørgsmålet om mere idé og perspektiv kan få lov at opfylde en del af tiden.

Det må være oplysningsarbejde med idéer, der viser ud over arbejdspladsens dagsaktuelle problemer og som skaber forståelsen af sammenhængen mellem produktivitets- og lønspørgsmål og den videre udvikling af industrien og samfundet. Kurserne må have en form og et indhold, der kræver aktivitet og medleven ikke blot i det meget givende tidsstudiearbejde, men også i de forholdsvis udyrkede områder, der er peget på i indledningen. Disse kan ikke vedblivende afvikles med et intetsigende foredrag, selvom det efterfølges af en mange gange levende debat, en debat, der ofte afsluttes af indlederen med en taktisk vigenuden-om fordi det ikke er opportunt at forstå debattørernes spørgsmål. Denne del af kursusvirksomheden må for tillidsmandens skyld behandles på samme måde som den konkrete tidsstudieteknik.

6. Ungdomsuddannelsen.

POUL ERIK SCHMIDT:

Hvordan kan man på et tidligt tidspunkt trække de unge ind i fagligt arbejde – give dem en uddannelse og vente, at de senere vil vende tilbage til tillidsmandsarbejdet?

Højskolelærer BENT JENSEN:

»Det er jo noget sent, jeg kommer på skolebænken« – hører man ofte tillidsmænd sige under et kursus. De er lige blevet valgt til hvervet på deres arbejdsplads – og så må de på kursus. Det er folk i en moden alder – de fleste ligger vel i alderen 40–50 år.

Det er en af svaghederne i vores tillidsmandsuddannelse, at vi først uddanner folk, når de er valgt... og vel i en for sen alder.

Bruger man det amerikanske system og siger, at vi udtager nogle unge i alderen 20–25 år og giver dem en god uddannelse i faglige og samfundsmæssige spørgsmål og derefter sender dem ud på arbejdspladserne og håber, de bliver valgt, så vil man nok herhjemme møde den konservative indstilling, at de andre siger: »Du er sgu' blevet så klog, at du kan undvære hovedet«... og hælder dem ud i den kolde sne.

Vi ser det efter et vinterkursus, hvor mange af de unge er blevet interesseret i fagligt arbejde. De kommer hjem på deres arbejdsplads fuld af iver og vil gøre noget ved det. Så møder mange af dem den reaktionære opfattelse: »Det kan ikke nytte noget – det har vi prøvet«. De løber panden mod muren. Vi har set det utallige gange... og ærgrer os over, at mange spildte kræfter måske kunne have været anvendt på anden måde.

Et er nemlig sikkert, når de unge vender hjem efter et vinterkursus, har de i mange spørgsmål ændret indstilling og er særdeles villige til at gøre et stykke praktisk arbejde. Her er problemet: hvordan kan vi kanalisere denne indsats og undgå, at de unge kommer til at føle en tiloversblevenstemning?

Nu har man i fagbevægelsen interesseret sig meget for »Skole og erhverv«... det er fint, men vi må nu trinnet højere op. Ikke bare at få de unge placeret i den rigtige skuffe, men interessere os for dem, mens

Bent Jensen.

de ligger i skuffen... i den tid de er mest modtagelige for indtryk og nye ideer... i alderen 16–25.

I den ganske unge alder er det lettere at interessere størstedelen af de unge i fagligt arbejde end i det politiske. Det er en erfaring vi har gjort på mange ungdomskurser. Derfor må vi begynde med den faglige interesse, som enhver ung naturligt får, når han begynder på en arbejdsplads. Den politiske interesse kommer senere.

For øjeblikket afholder kun 3 forbund kurser for deres unge og hertil kommer LO's 2 ungdomskurser. Der er hver for sig ganske udmærkede kurser, men det er begrænset, hvor mange unge, vi kommer i forbindelse med. Samtidig sker det hele i for spredt fægning uden koordination. Der mangler en samlet linie og ikke mindst en fortsat linie. For det er ikke bare gjort med at lave et kursus om året og så ikke følge det op.

Vi har set, at alt for mange falder af i svinget, fordi man ikke efter et kursus har noget at tilbyde dem. Derfor er det vigtigt, at vi for lederuddannelsen af de unge indenfor fagbevægelsen får en samlet linie. Jeg tror, det er godt, at man arrangerer »blandede« kurser med deltagere fra alle fag... det giver i højere grad de unge følelsen af fællesskab og når alt kommer til alt er det jo de samme ting de unge har brug for og interesserer sig for... uanset om de er smede, typografer eller ungarbejdere.

Ved at lave en fremadskridende uddannelse, kan vi også holde på dem – både i selve læretiden og efter værnepligten. Derved kunne vi også udnytte de unge kræfter meget bedre – og nok også få bedre uddannede tillidsmænd.

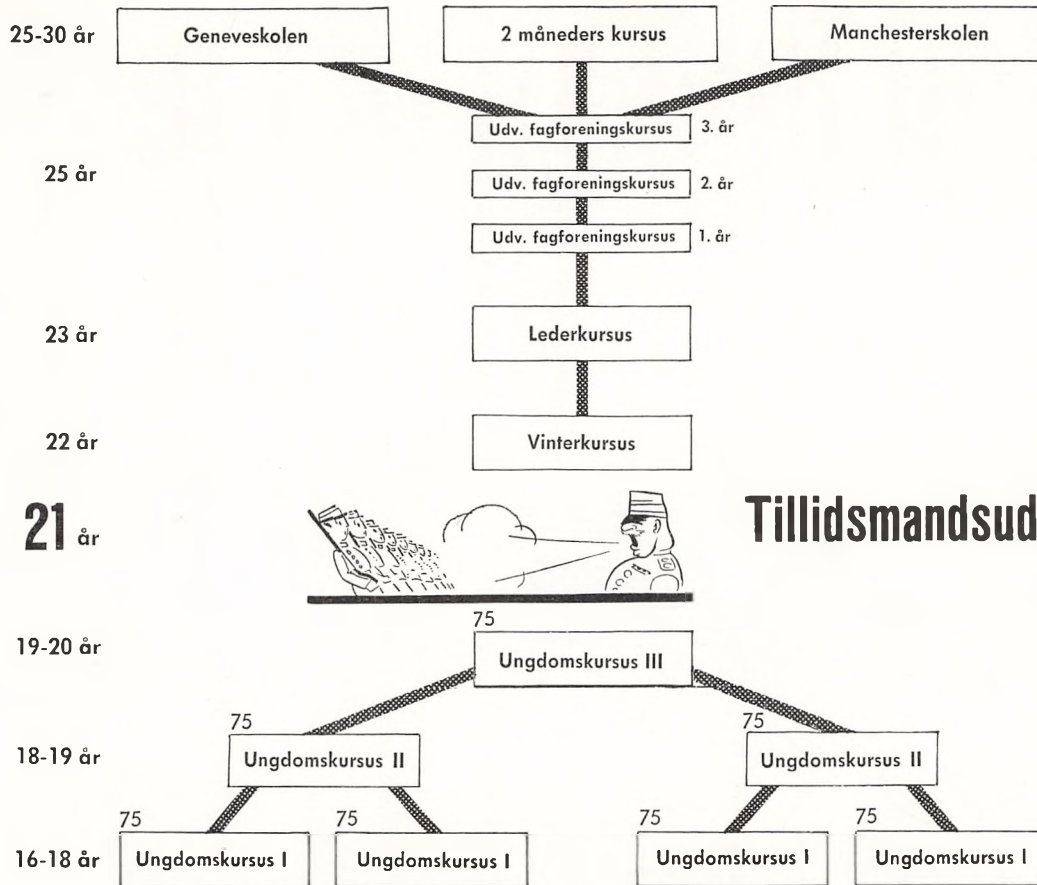
Det er en koordination og planlægning, vi mangler – og derfor var nedenstående udkast måske ikke så tosset (se side 19).

7. Hvem skal organisere tillidsmandsuddannelsen?

Dette spørgsmål har vi i et kort interview stillet sekretær *Thomas Nielsen*, LO.

– *Hvem skal organisere tillidsmandsuddannelsen?*

– Jeg tror, det bedste ville være, at LO og AOF i fællesskab tager sig af dette problem, hvad den egentlige tillidsmandsuddannelse angår, medens forbundede tager sig af de helt specielle opgaver som overenskomstspørgsmål, priskuranter og lignende.

Tillidsmandsuddannelsen?

– I øjeblikket sker det at forbundene og AOF i mange tilfælde »går forbi hinanden« i organiseringen af tillidsmandsuddannelsen, hvordan undgår vi det?

– Hvis forbundene ville lade et koordinerende organ sammensat af LO og AOF tilrettelægge uddannelsesvirksomheden og forbundene i væ-

Thomas Nielsen.

sentlig grad ville sende deltagere, kunne der etableres en både bedre og billigere uddannelse og vi vil le nå langt videre end vi er idag.

– Har LO mandskab nok til at kunne påtage sig en effektive indsats i tillidsmandsuddannelsen?

– Nej, det har hverken LO eller AOF, men vi kunne få det for en meget beskednen kontingentforhøjelse, f. eks. ville 50 øre om året pr. medlem være nok til at ansætte 3 specialfolk og 2 kontordamer, og så ville der endda være ca. 200.000 kr. til rådighed yderligere til opgaven.

– Anerkender forbundene LO's kompetence til at uddanne tillidsmænd?

– Det kan man ikke give noget generelt svar på. Nogle vil hilse et initiativ velkommen med stor glæde, mange ville simpelthen acceptere det som værende rigtigt, men der vil også findes modstandere. Jeg tror dog, de fleste ville være indforstået.

– Hvordan burde ungdomsarbejdet koordineres med den øvrige uddannelse?

– Jeg er tilhænger af en betydelig udvidelse af ungdomsarbejdet. Der må ved hjælp af fællesorganisationerne kunne etableres et bredt ungdomsarbejde, fagligt, politisk og kulturelt i skøn forening. Der kunne udmærket etableres en kursusvirksomhed for aktive unge med et videre perspektiv for arbejderbevægelsen.

– Kunne der skabes en form for en fælles grunduddannelse, som de enkelte forbund kunne bygge videre på?

– Jeg tror, vi ligger på maven for begrebet tillidsmandsuddannelse.

Når en mand eller kvinde bliver valgt til en tillidspost, som regel i en moden alder, sætter vi ham eller hende på den organisatoriske skolebænk. Vi sætter erfarne og nybegyndere mellem hinanden. Vi skulle hellere gå ind for begrebet *medlemsuddannelse*, således at tillidsmanden fik en grundstamme af solide, vidende kolleger at støtte sin gerning på. Det kan kun være en fordel, om tillidsmanden kan vælges mellem flere kvalificerede. En sådan uddannelsesform må startes med mange kursus for ungdommen i arbejderbevægelsen – igangsættelseskursus – og de, der bliver sat igang, skal have rimelige muligheder for at fortsætte også direkte over i de voksnes rækker. I en almindelig skole starter man med grundbegreberne i 1. klasse og gør opgaverne sværere og sværere efterhånden som eleverne rykker op i de næste klasser. Efter et tilsvarende system bør arbejderbevægelsens oplysningsarbejde tilrettelægges. Men der skal mange med for at det kan blive effektivt og det koster jo penge ...

8. Fremtidens krav.

POUL ERIK SCHMIDT:

Udover det, der allerede er nævnt kunne man spørge: Hvilke krav vil den fremtidige udvikling stille til tillidsmandens uddannelse?

OTTO NIELSEN, AOF:

– Man må fra organisationernes side give de krav op, man vil stille til tillidsmandsuddannelsen. Den hastige udvikling, vi er inde i, vil medføre, at tillidsmanden på virksomhedsplanet vil komme til at stå med et større ansvar, der vil stille større krav til ham. Disse problemer har man allerede, men fremtidige overenskomster vil komme til yderligere at stille krav om modenhed og indsigt hos tillidsmanden. Det vil også være nødvendigt for ham at kende fagbevægelsens baggrund og stillingtagen. Han skal kende de økonomiske og tekniske forhold inden for sin egen arbejdsplads, men han skal også kende de samfundsøkonomiske problemer for at kunne drage sammenligninger med den virksomhed, han arbejder på, ikke mindst fordi han også skal kunne forklare sine kammerater sammenhængen. – Derfor må vi i vort oplysningsarbejde indenfor fagbevægelsen sige, at tillidsmandens indsigt i samfundsøkonomiske problemer og fagbevægelsens målsætning må være baggrunden for de forhandlinger, han skal føre. Samtidig må vi i uddannelsen

Otto Nielsen.

give ham indsigt i driftsøkonomiske, tekniske og ikke mindst de sociale og menneskelige problemer.

– *Hvem skal gøre det?*

– Det skal AOF. Uddannelsen af tillidsmænd må ligge hos os med en relation til forbundenes almindelige oplysningsarbejde, hvor man har sigtet på overenskomstproblemerne.

– *Kan disse bestræbelser koordineres?*

– Vi har allerede det koordinerende organ. Det er kun et spørgsmål om at få dette apparat udnyttet rigtigt. F. eks. AOF's almindelige fagforeningskursus og udvidet fagforeningskursus er jo en koordinering af forbundenes og AOF's arbejde. Ligeledes specialkurserne: sikkerhedskurser, samarbejdsudvalgskurser m.v. Jeg tror ikke, der er nogen fare for, at undervisningen på forbundskurserne og samarbejdsudvalgskurserne modarbejder hinanden.

Jeg tror ikke, man kan undgå i

samarbejdsudvalgene af og til at komme til at anvende det, man set fra et samarbejdssynspunkt ville kalde »ureglementerede« metoder. Når man til daglig går og fører forhandlinger, hvor man står skarpt overfor hinanden, kan det blive til slagsmål, også når man mødes i samarbejdsudvalget. Samarbejdet er noget, der må gennemsyre hele virksomheden lidt efter lidt. Hvor et sådant forhold er skabt, kan man udmærket have et godt samarbejde, selvom man i forhandlinger kan tage diskussioner om overenskomstspørgsmål.

– *Er tanken om samarbejdet kommet langt nok ud?*

– Nej. Det er organisationerne, der ikke har gjort nok for at oplyse om samarbejdet. Det må vi erkende. Vi har afholdt nogle virkelig fine

kurser, der også har givet resultater, både for arbejdere og arbejdsgivere, men vi har ikke nået at udbrede tanken til den enkelte arbejder og den enkelte arbejdsgiver.

– *Hvordan kunne man gøre det?*

– Ved et public relation-arbejde for samarbejdstanken. Vi må bl.a. fortælle arbejdsgiveren at han må gøre sig virksomhedens målsætning klar. Man kan ikke samarbejde, før man kender til, hvad man vil samarbejde om.

– *I har jo ikke mandskab nok til at klare den opgave. Hvormange skulle I bruge?*

– Hvis vi skulle køre den samme virksomhed på dette område, som man gør i Norge og Sverige, ville det kræve en halv snes mand – til oplysnings- og træningsvirksomheden omkring samarbejdsproblemerne alene – foruden den hjælp, vi kan regne med, fra højskolelærernes side.

– *Så hjælper de 50 øre pr. medlem i LO, som Thomas Nielsen i det foregående har foreslået, jo ikke meget.*

– 50 øre ville give 350.000. Hvis man skal lave et budget for en virksomhed, hvor LO skal udpege deltagerne, sætte systemet igang, betale arbejdslønnen for deltagerne og dække alle de områder, hvor fagbevægelsen har interesser – både den almindelige tillidsmandsuddannelse og sikkerhedskursus, samarbejdsudvalgs-kursus, studielederkursus osv. ville det komme op på et par millioner om året. Et to-måneders kursus koster ca. 100.000 kr. og så får deltagerne kun 165 kr. om ugen i tabt arbejdsfortjeneste (25 deltagere).

– *Tror du forbundenes og LO's folk er klar over, hvad oplysningsarbejdet koster, hvis det skal være effektivt?*

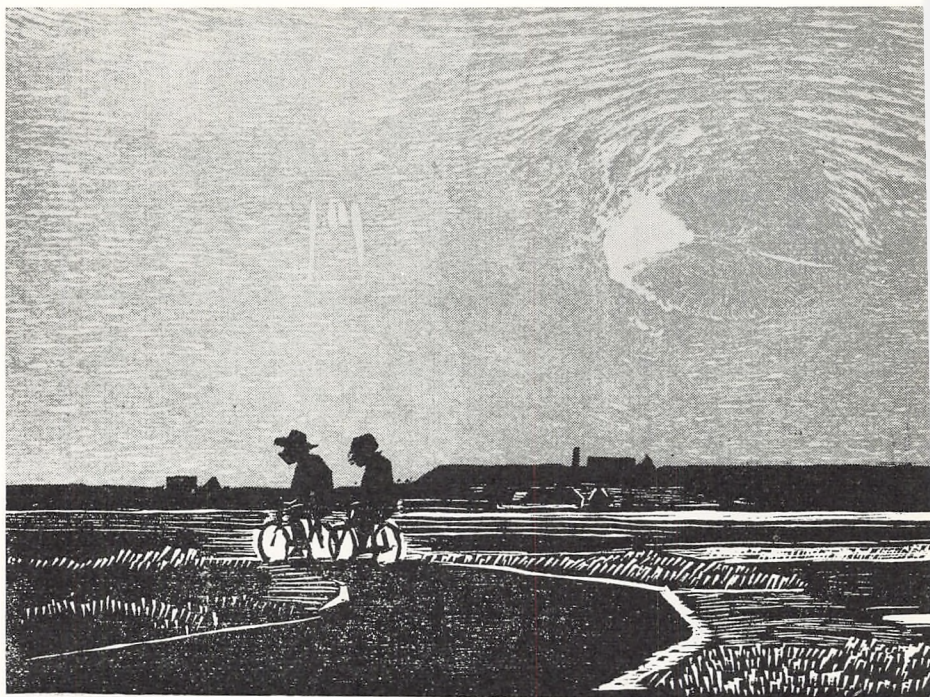
– Jeg tror nok, de ved hvad det koster, men de synes ikke, at man har råd til at ofre så meget. Men det skal dog siges at der i de senere år er flere og flere forbund, der har oprettet oplysningsfond og er begyndt på et systematisk oplysningsarbejde.

– *Tror du ikke, at det, at de enkelte forbund hver for sig begynder et oplysningsarbejde, er med til at modvirke en indsats centralt?*

– Jeg tror ikke der sker noget ved at de enkelte forbund tager deres egne problemer op på deres egne kurser, men jeg vil nok tro at det er et spørgsmål om man vil ofre det nødvendige på det centrale plan hvor man skulle lære den samlede fagbevægelses målsætning at kende. Der kan man nok komme til at halte lidt bagefter udviklingen.

– *Hvornår sker der noget konkret med disse problemer?*

(Fortsættes side 26)

VESTJYLLAND

Træsnit af Erling Juhl

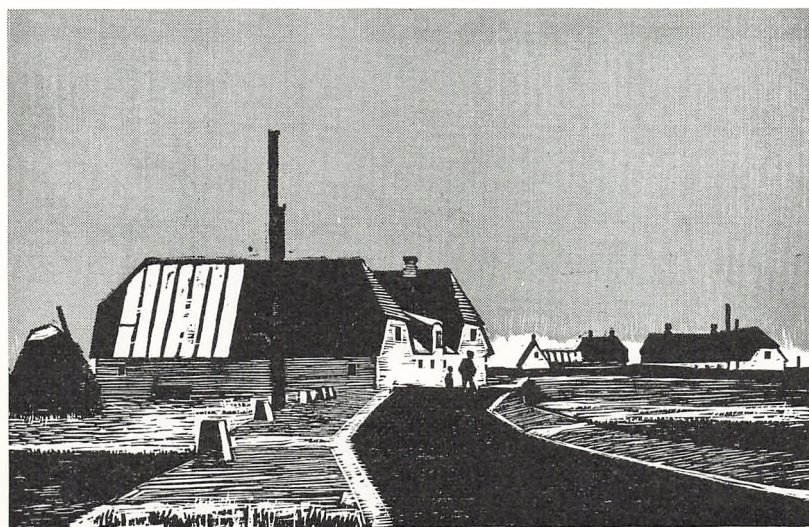
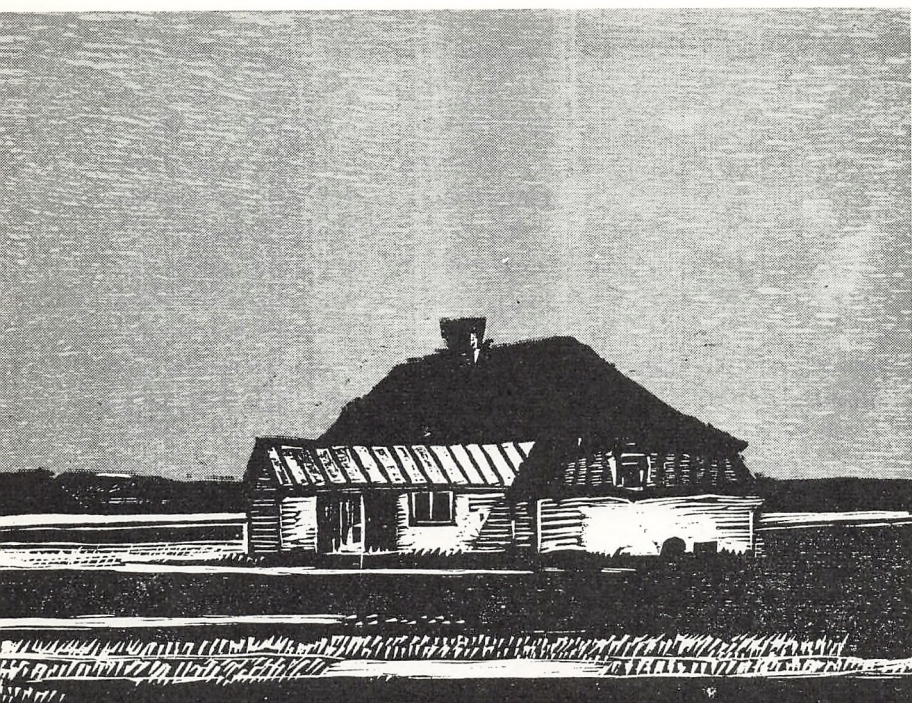
Mange øboere finder den vestjydske natur trist og flad. Men flad er netop ikke ordet. Over den lave horisont rejser sig en vældig himmel, som får en telefonpæl der skærer horisonten til at synes monumental. Et fredeligt husmandspar på vej hjem fra besøg tegner sig kolossale og groteske mod nattehimlen.

Fredeligt? Det er ikke en idyl. Huset med det knugende mørke tag og med de hvidkalkede vægge, der fanger månelysen, står helt ensomt i rummet.

Rummet og lyset er de elementer, den bildende kunstner arbejder med og fantasierer over. Lyset over Vestjylland har en særlig kvalitet, måske på grund af den høje himmel, måske fordi intet standser det og bryder det. Det er mærkeligt luftigt og rent, især det sene eftermiddagslys. På det nederste træsnit ligger det sene lys over en vestgavl. Husene står lige op af jorden, som det er almindeligt vestpå. Det må glæde en kunstners kubistiske sans.

Erling Juhl er både kunstner og håndværker, en ideel kombination af evner, når det gælder træsnit. På det øverste billede ses det hvor mestertrykketokkens struktur er udnyttet ved fremstillingen af himmelen. Erling Juhl respekterer sine materialer, og han siger absolut ikke mere end han kan stå ved.

EBBE MUNK

(Fortsat fra side 23)

– Der har aldrig været nogen drøftelse af disse problemer på kompetent sted – i LO. Men der sidder et kontaktudvalg, der behandler disse problemer, og som forsøger at koordinere tillidsmandsuddannelsen.

Det ville være ønskeligt, om alle tillidsmænd kunne komme på kursus og få lejlighed til at drøfte spørgsmålene og få den erfaringsudveksling, som er nødvendig for at der kan ske en udvikling. Kurserne ville kunne give mere indsigt i samfundsstrukturen og dermed også i virksomhedens økonomiske grundlag og politik, de kunne give mere sikkerhed og inspiration til det brydefulde hverv, det er, at være kammeraternes tillidsmand. De kunne være en hjælp til at drage andre med ind i arbejdet og de kunne give større viden og sikkerhed til at diskutere på lige fod med arbejdsgiverne. Det ville altså tjene til at udvikle det fornuftbetonede samarbejde, der bør være på arbejdsmarkedet, for at gøre vor industri så hensigtsmæssig som muligt til gavn for både arbejdere og arbejdsgivere.

LO-skole eller højskole?

Af
ERLING JENSEN

Erling Jensen.

Når et hold skifter leder, tager det helt naturligt sin målsætning op til fornyet overvejelse. Det har vi også gjort i Esbjerg, hvor vi er nået frem til halvanden: en for idag og et supplement for imorgen.

Den for idag er nemmest at formulere. Den er i nær overensstemmelse med skolens hidtidige linie, og vi har forsøgt at praktisere den også i år:

Vi ønsker, at placere Esbjerg Højskole som en arbejderhøjskole, der i nært samarbejde med arbejderbevægelsens organisationer tilrettelægger en undervisning for interesserede unge fra byernes arbejdspladser, der kan give dem en bedre baggrund for selvstændig stillingtagen og for senere aktiv deltagelse i løsningen af samfundets og organisationernes problemer.

Vi ønsker, at give arbejdspladsens og samfundets forhold en særlig placering i denne undervisning, men samtidig at skabe mulighed for et nærmere bekendtskab med de ideologier og meninger, der er fremme i tiden, med musik og litteratur, med kunst, teknik og videnskab, med alt det, der sker omkring os både herhjemme og andre steder. Samtidig accepterer vi indtil videre, at vi tillige må påtage os at lappe på de mangelfulde skolekundskaber, som en utilstrækkelig skolegang hidtil har påført de fleste.

Endelig ønsker vi i samarbejde med vore elever at tilrettelægge skolens

indre tilværelse på en sådan måde, at der er fuld overensstemmelse mellem den og undervisningen, først og fremmest således, at det demokrati, enhver højskole søger at gøre deres elever positive overfor, kommer til udtryk i praksis gennem elevernes medbestemmelsesret, men også medansvar, og gennem en udstrakt frihed opbygget på den enkeltes ansvar overfor sig selv og de andre.

Det er en målsætning, der formentlig er umulig at leve helt op til, så man skulle synes, at vi ihverfald kunne nøjes med den, men på lidt længere sigt har vi endnu et par ønsker at føje til:

Vi ønsker en mere konsekvent udvælgelse af vore fremtidige elever. Vi ved, at vi allerede nu får en række af de friskeste, men det beror normalt på den enkelte elevs eget initiativ og ofte tillige på tilfældigheder. Med de mange unge i arbejderbevægelsen og de få pladser, vi disponerer over på vore højskoler, finder vi det naturligt, at vore ungdomsforeninger og de faglige organisationer mere systematisk finder dem frem, der er mest liv i og giver netop dem chancen for en bedre orientering.

Vi ønsker samtidig større sikkerhed for, at de elever, vi får, har haft mulighed for en forudgående oplysning, der kan bringe dem nogenlunde på linie ved en vinterskoles begyndelse, og vi ønsker i endnu højere grad, at alle vore elever får lejlighed til at følge vinterskolen op og fortsætte deres udvikling gennem nye kurser i stedet for som nu stort set at blive overladt til sig selv, den dag en vinterskole slutter.

Vi ønsker ikke Esbjerg Højskole som et i luften frit svævende kulturcenter, men ser den meget gerne indkorporeret i det nye og større mønster for en konsekvent fremadskridende arbejderoplysning og tillidsmandsuddannelse, vi bliver nødt til at planlægge i den allernærmeste fremtid i et intimt samarbejde mellem arbejderbevægelsens hovedorganisationer, AOF og arbejderhøjskolerne. Vi i Esbjerg er forberedte på denne drøftelse og indstillet på som vort bidrag til en ny oplysningsstruktur at skulle splitte vor nuværende 6 måneders vinterskole op i en udvidet kursusvirksomhed for lærlinge og ungarbejdere, i en kortere, måske 4 måneders egentlig vinterskole og i et senere højskolekursus for tidligere vinterskoleelever og andre egnede med særligt henblik på kommende ungdomsledere og tillidsmænd.

På dette sted eller måske allerede meget tidligere skal en og anden »rigtig«
højskolemand nok være brudt sammen og fortvivlet have udbrudt: »Jamen, det er jo slet ingen højskole. Det er en LO-skole, et fagligt-politisk træningscenter, i værste fald en socialistisk studenterfabrik«.

Ikke for at slippe for denne diskussion, men for at undgå at få den på et helt forkert grundlag, er en lidt nærmere uddybning måske på sin plads.

Ingen drømmer om at pille ved skolens, den enkelte lærers eller elevs meningsmæssige uafhængighed og undervisningsmæssige frihed, ingen kunne tænke sig at ensrette undervisning eller diskussionsindledninger og gå glip af det incitament i undervisningen besøgene af helt anderledes tænkende giver, og ingen har i sinde at undvære den almindelige orientering i litteratur, musik, kunst, psykologi, m.v. som unge arbejdere og måske kommende tillidsmænd har samme behov for som alle andre.

Men på samme måde som andre højskoler har deres emner, de føler sig særligt tilknyttet: nogle landbop problemer, nogle Sydslesvig, nogle idræt osv., på samme måde forekommer det os naturligt, at vi ud fra vore forudsætninger ofrer den demokratiske socialisme og det industrielle demokrati ganske særlig opmærksomhed og tager vort udgangspunkt i de arbejdspladsproblemer, vore elever har haft tættest inde på livet, inden de kom.

Vi har ikke i sinde at producere tillidsmænd på samleband med præfabrikerede synspunkter, men vi vil gerne have en chance for at komme i kontakt med de af arbejderbevægelsens unge, der er mest liv i, og give dem en sådan orientering, at de har en fornuftig baggrund for en tillidsmands job, hvis deres kammerater senere skulle udpege dem til det.

Vi står ikke overfor valget mellem en LO-skole og en højskole. Det vi ønsker, er en *LO-højskole*, en *Arbejder-Højskole* der søger at leve op til begge led i sit navn ved at lægge arbejderbevægelsens og den enkelte arbejders problemer ind i en egentlig højskoleundervisning med en bred almen orientering og en helt fri meningsudveksling.

Vi har en række højskoler, der ser det som noget væsentlig at medvirke til at holde vort demokrati aktivt og levende. De gør det ud fra forskellige forudsætninger på højest forskellig vis. Lad os da gøre det på vor måde.

Erling Jensen.

Et sind i bevægelse

Af
højskoleforstander
IB KOCH-OLSEN

Mandens ansigt kan jeg ikke helt huske. Men jeg glemmer ham ikke. For der var pludselig gået noget op for ham. Han følte noget, han ikke havde følt før.

Der var kræfter, der regerede i ham, en kraft han kunne forædle og ave. Han havde ganske simpelt været i væxt uden at vide det rigtigt. Der var kommet lys og varme omkring ham. Og med eet sprang det ud, det som havde rørt sig i ham, ufærdigt, famlende, kejtet. Der stod han, midt i en forsamling på et hundrede mennesker, og talte om noget der havde taget ham, noget han måtte ud med til de andre, noget han havde oplevet og følt og som han nu var blevet ansporet til at springe op og sige, han der aldrig før havde talt i en forsamling. Han *måtte* give sit besyv med. Om problemet: Hvorfor er vi bange for andre mennesker? Hvorfor er arbejderne ofte enkeltvis små og svage?

I korte, hæftige sætninger kom hans historie ud. Historien om hans nederlag, som endnu sved. De var to tillidsmænd, den ene ham selv, der skulle op til direktøren. Det var vist på et værf. De skulle stille nogle krav på kammeraternes vegne. Og de ventede foran den store mands dør, klar til en forhandling, der nok ikke blev af de helt behagelige. Men de var parat. Troede de da. For med eet kom gennem døren en skylle af hårde ord, en stemme der råbte uden at blive modsagt, med korte pauser, der viste det var en telefonsamtale. Stemmen arbejdede sig

Ib Koch-Olsen.

op, ubehageligt, uheldsvarslende, vredt. De to arbejdere så på hinanden. Og så listede de ligeså stille af igen. »Men det var forkert af os at gøre det. Vi burde ikke have været bange. Men vi *var* bange. Og det var forkert. Men vi skal *lære* noget, lære at føle, at vi er noget værd, vi skal lære at *tale*, vi skal lære at *tænke*. Jeg har aldrig talt i en forsamling før, men jeg måtte gøre det her i aften. Jeg er glad for, at jeg har været her på højskolen. Der er gået noget op for mig i de dage jeg har været her ...«

Denne mand gav udtryk for noget, som vi kun sjældent eller aldrig taler om. Aldrig kan vi måle og veje højskolens virke eller virkninger. Når man tvinges op i en krog med en flok spørgsmål som blinkende spyd mod én, må man vel sige: Lad andre tale store, og sikkert også rigtige ord, om højskolens mål, eller endnu værre: det malabariske ord »målsætning«. I familien taler vi dog sjældent eller aldrig om, hvad der er målet for vores daglige liv sammen. Og det bedste og inderste i et arbejde med mennesker, med *mennesket*, kan vel egentlig slet ikke udtrykkes i ord? Og det ville være noget *andet*, man fik som svar. Som Storm Petersens læge, der sætter sig på patientens seng og siger: »Nå, hvor gør det så ondt?« Og får svaret: »I benet, doktor. De sidder på det!«

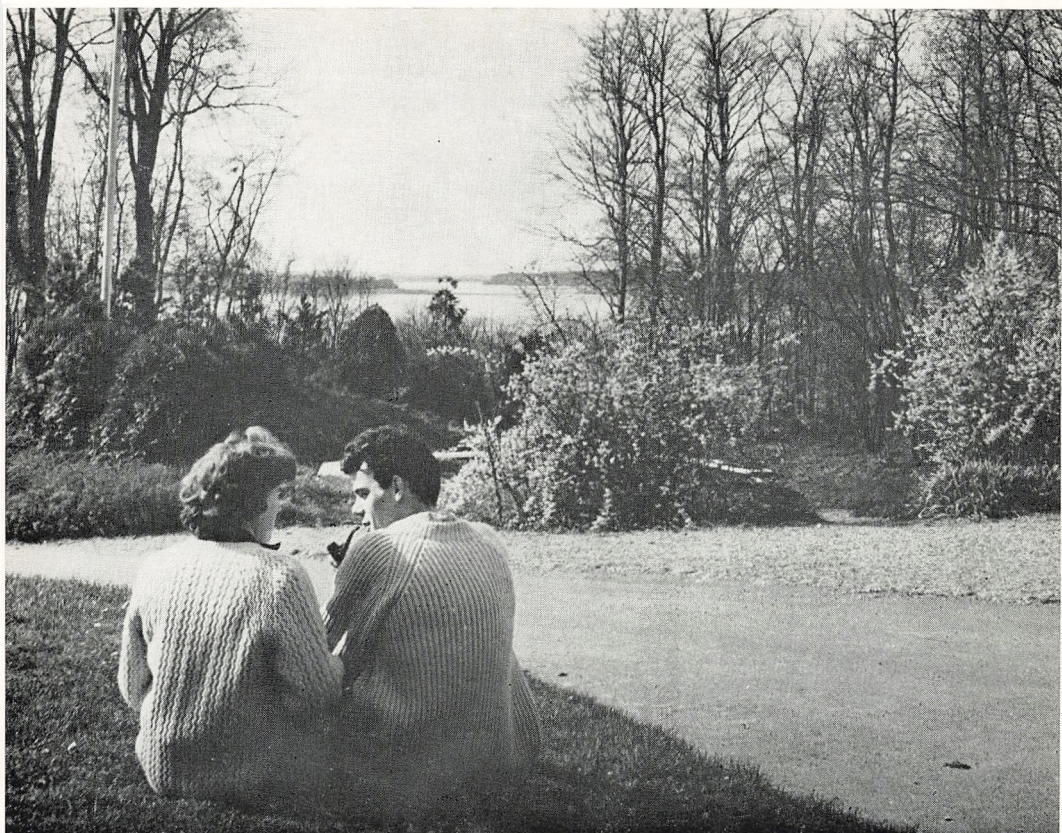
Det er udtrykt mere højtideligt sådan, at vi på een gang er tilskuere til og skuespillere i livets store spil. Dette gælder måske i særlig grad dem, der er folkeoplysere. Derfor er det svært. Hvis vi vil forsøge en slags formulering af *opgaven*, snarere end af *målet*, må det vel blive, at vi i højskolen arbejder med noget, der på een gang er tradition og aktualitet, gammelt og nyt på samme tid, lad os kalde det *varigt*: Mennesker fødes, vokser op, udfolder sig, slides, ældes, visner, dør – og i dette evige forløb er der en stadig strid, en urolig bestræbelse, en bestandig søgen efter vej og sti. Men alt for mange bliver stående på stedet. De standser og stivner. I ungdommens år begynder problemet om livets gang, livsforløbets art, at melde sig for mange, omend på tusind forskellige måder. Trang til at lære mere, lyst til at lære mennesker at kende, fornemmelse af ikke at være på den rette hylde, en higen efter oplevelse og skønhed, en ubestemmelig følelse af, at der er noget der *venter* et eller andet sted i verden ...

Hvad kan da vi, vi der arbejder i højskolen, hvad kan vi gøre, hvad kan vi hjælpe de unge med, som kommer her, udfra vidt forskellige motiver, ofte endda med en ganske falsk forestilling om, hvad højskole er. Først og fremmest må den, der vil være lærer i højskolen, have et virkelighedsstof med sig, en erfaringsgrund, et stof at øse af: den dybe

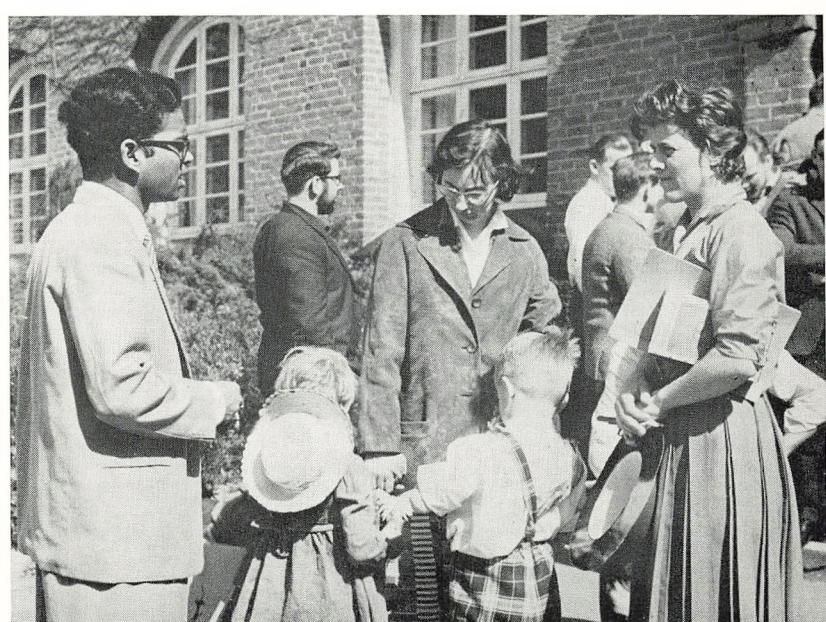
sorg, den store glæde, et modtageligt sind, der selv er mærket af livet, hærdet og formet, uden at være forhærdet eller deformt. Han må have gnisten, balancen, temperamentet, livserfaring, have sind for de unge, der alle har deres og som alle trænger til opmuntring, ja, trøst. Alene det, at et andet menneske, tilmed et mere erfarent menneske, interesserer sig for en, hvilken løftelse, hvilken opmuntring, hvilken bærekraft ligger der ikke heri!

Vi kan hjælpe og vejlede, hvor andre har bestemt og fastlagt. Vi kan skabe uro i et sind, der er stivnet i autoritetstro. Vi kan fremme selv-tillid, hvor andre har sået mistillid. Vi kan søge at smelte den størknede skal omkring et stivnet sind. Den blindede, som kun ser det hårde, fattige, blodige liv, kan vi måske få til at skimte den rige tilværelse. Den kloge og belæste vil erfare, at der findes nogle, der ikke har læst så meget eller opnået ydre ære, men som er mere livskloge. Den mindste og den ydmygeste vil måske vise sig langt større i karakter end den selvsikre og smarte. Den irriterende og anmassende viser sig måske blot at længes efter lidt varmen og anerkendelse. Er ikke det liv, som eleverne selv skaber, med dets problemer og vanskeligheder, med dets rigdomme og oplevelser, i sig selv af enestående værdi? Og samtidig et billede af det større samfund, som det forbereder til gennem elevråd, løsning af opgaver, konflikter, fællesforetagender. Langt borte fra tidligere tiders eller en del andre skolers patriarkalske lærerdyrkelse søger vi at skabe et ansvarlighedsmiljø, et samarbejdsklima, en samværsform mellem erfarne og mindre erfarne eller rettere: anderledes erfarne.

Naturligvis drives et højskolearbejde ikke med en lidt dum, missionsk tro på mennesket. Det drives ikke i den blå luft, men må have et virkelighedsgrundlag. Den unge ikke-faglærte arbejder, der til tider tuller lidt vel meget rundt på arbejdsmarkedet, bliver et andet menneske, når han får noget at vide om sine mange arbejdsfelter, specialarbejderens vidtstrakte område og dets fælles grundlag. Den vordende tillidsmand eller organisationsmand må vide noget om det samfund, han bliver en drivende kraft i, og den vordende ungdomsleder eller børnehavelærerinde må kende til menneskets psykologi og opdragelsens grundprincipper. Derfor søger vi på Roskilde Højskole at tilbyde en form for specialisering eller fagdeling. Men *ikke* for specialiseringens skyld. Først og fremmest, fordi det unge menneske vinder mere ved at gå i dybden i stedet for at blive alt for spredt, og det gælder ikke mindst byungdommen. På de gamle højskoler havde man kun eet erhverv at uddybe: landbruget.

Roskilde Højskole har fået udkik til fjorden.

Roskilde Højskoles ven fra Pakistan, Najmi (udt.: nåtsjmi), siger farvel til Myrte Sillemann og Ebba Rasmussen efter vinteren.

Det retter så meget op, at et menneske får indsigt. At det får de elementære fag frisket op. Men vigtigst af alt er væxten i det klima, der skabes af lærere og elever i forening. Her kommer også musikken, litteraturen, kunsten ind. Og alt det, som ikke står på skoleplanen. Fritiden hvor stjernerne stormes ved kaffen i den sene natte-tid. I det daglige et venligt ord, et smil, et blik, en hjælpende hånd, tillidsfuldhed, den vagtsomme tro på mennesket, styrken til at handle og til at gå imod mennesker der vil det forkerte, sansen for humor, evnen til at le ad verden og ad sig selv, evnen til at se skønheden ... må man sige: kærlighed til livet, til mennesket, til meget som er ud over menneskets forstand og menneskets jeg? ...

Sommeren er over os. Haverne er fulde af skønhed, dyrket skønhed. Også det vilde har sin egen skønhed. Men vi slipper ikke for at luge og rense, vi slipper ikke for at arbejde. Vi har praktiske gøremål, vi må planlægge, ordne, vejlede, men kun for at se det blomstrende lys fra væxter vi hjalp frem til udfoldelse ved egen kraft ...

Så hæfter vi os undervejs ved et ansigt, der lyser os i møde, et menneske, der pludselig voxer op for os, med en stemme der sitrer og viser os et sind, der er i væxt. Måske husker vi *ikke* senere ansigtet. Men vi husker mennesket der modnedes, et lille led i noget større, et sind i bevægelse, et symptom, et tegn på, at der ved siden af alt det nyttige og praktiske er ved at ske noget der virkelig igen gør arbejderbevægelsen til en *bevægelse*, noget der sætter mennesker i gang, noget der bevæger menneskeheden...

Ib Koch-Olsen.

Far, mor og børn på højskole

Af
EJVIN MOGENSEN

Den, der ikke kender højskolen, og måske forestiller sig den som et refugium, hvor eleverne sidder på deres værelser og mediterer, må være forberedt på at

ændre opfattelse ved det første møde. Det gælder i hvert fald mødet med Esbjerg Højskole. Er man heldig at komme på et tidspunkt, hvor der er pause i undervisningen, vil man næppe kunne bore sig vej for diskuterende og gestikulerende vinterelever eller kursister. – Og særlig stærkt vil den besøgende sikkert føle mødet med skolen, hvis han kommer under et af sommerens familiekurser. Der vil han finde sydende og boblende liv for alle pengene. Vi, der er ansat på skolen, føler den også i disse perioder som en endnu mere sprællevende organisme end til hverdag, og vi kan lide det. For der er en ganske særlig charme over familiekurserne, hvor far, mor og ungerne tager på højskole sammen.

Siden skolens start i 1955 har vi hver sommer haft to familiekurser af fjorten dages varighed. Vi betragter det som meget vigtigt, at skolen åbner døren for familierne denne måned hvert år, så alle aldersklasser kan få indblik i højskolen og hvad der sker her. Og familierne møder den ikke som turister. Naturligvis er der tale om feriekursus, og nogle betragter sikkert skolen som et tiltalende feriested, hvor man for rimelige penge kan slappe af, få god mad og rekreere sig sammen med

Ejvin Mogensen.

ægtefælle og børn. Det bliver der også lejlighed til, og alle på skolen gør hvad de kan for at give mulighed for, rekreation. Men langt de fleste søger andet og mere, noget de vel ikke er i stand til at definere. Man kan gætte på, at de har en trang til at få diskussion med andre på et lidt andet plan end det, vi til hverdag bevæger os på hjemme. For nok lever vi hinanden nærmere end før – bogstaveligt taget – men det øgede tempo i hverdagen bevirker, at vi ikke giver os så megen tid til at beskæftige os med andre om fælles problemer, som vi i virkeligheden føler trang til.

Kontaktbehovet er i os alle, og ikke mindst i ferien føler mange trang til at få det tilfredsstillt.

På familiekurserne ligger den væsentligste del af undervisningen i formiddagstimerne. Deltagerne er opdelt i fire forskellige grupper efter eget ønske. Disse grupper behandler hver sit emne, som har tilknytning til kursens titel.

Forrige sommer satte vi »Den moderne familie« som overskrift. Vi mente, at det var vigtigt at tage op til debat, hvilken indflydelse samfundets hastige forandring har på det lille samfund, familien. Hvilken indvirkning har det på den, at hustruerne og mødrene i stigende grad går ind i produktionen? Ændrer fjernsynet familiens livsvaner og i bekræftende fald hvorledes? Er vor skolelov tilfredsstillende? Endvidere diskuteredes familiens økonomi, familien i litteraturen, familien i andre kulturer og mange andre ting, som berører og interesserer os alle som familiemedlemmer.

Grupperne arbejdede på studiekredsbasis. Skolens lærere var som vanligt ledere, og naturligvis brugte vi i udstrakt grad gruppearbejdet, som vi her har så gode erfaringer med. Denne form for arbejde kræver, at deltagerne har jævn bred erfaringskreds indenfor emnet, og det tages der hensyn til ved tilrettelæggelsen. Det fremgik tydeligt, at deltagerne havde ganske særlige forudsætninger for at diskutere problemerne.

En meget vigtig ting ved kurserne er, at også mødrene til de mindre børn kan deltage i gruppearbejdet. Der er sørget for pasning af alle børn. De fordeles på to hold efter alder, beskæftiges af unge pædagoger og er absolut ikke de mindst interesserede i at være på højskole. De mindste leger, har orienteringsløb, ser film, tegner, og maler, og de store har film, laver smykker, bygger hytter, jazzet. Så børnene har slet ikke tid til at tage sig af deres mødre, før de mødes igen om eftermiddagen. – Et lille problem har vi med de unge mennesker, der er for voksne til at interessere sig for arbejdet i de store børns gruppe, men ikke modne

nok til at deltage i de voksnes. Antallet af unge mennesker i denne aldersklasse veksler fra kursus til kursus. Vi har overvejet at arrangere en kreds netop for dem. Det ville næppe være vanskeligt at tilrettelægge et arbejde, der både ville interessere dem og bringe dem noget nyt, men i øjeblikket har vi ikke så mange lærere, at vi kan tage opgaven op.

Udover gruppearbejdet byder familiekurserne hvert år på et par foredrag. I fjor talte statsminister Kampmann om – litteratur. Kampmann er en ofte og kær gæst på højskolen, men det har altid været økonomiske og statslige emner, der tidligere har stået på programmet. Så det var en spændt forsamling, der mødte statsministeren i rollen som vejviser i den moderne litteraturs labyrint. Der var sikkert få, der på forhånd var klar over, at Kampmann har en særdeles grundig litterær indsigt, men det afsløredes hurtigt efter foredragets begyndelse. Endvidere bød vi på boligforedrag, hvortil F.D.B. havde stillet møbler til rådighed for demonstration. Andre aftener havde vi optræden af kunstnere fra ARTE. På første familiekursus gav skuespiller Hvalsø Holm en fremragende fremstilling af Soldat Svejk. Kursisterne morede sig fortræffeligt. Emnet var af en sådan art, at børnene kunne tage komikken umiddelbart og de voksne nyde satiren. En fysisk og psykisk præstation af kunstneren, der som tak kunne glæde sig over at have publikum fuldstændig med sig.

Vi havde som sædvanlig rekvireret flere gode film, så kursisterne tog det ret dårlige vejr med sindsro – de havde biografalen i nærheden.

Udflugterne gik i år som sædvanlig til Ribe og Blaavand. Vi har jo ikke så mange muligheder her på Vestkysten.

Det er før antydnet, at der er en ganske særlig atmosfære over familiekurserne. Men netop den er så vanskelig at indfange i en kort beskrivelse.

Hvad er det f. eks. der giver den lille åbningsfest sin egenart? Mon ikke det er det usædvanlige, at forsamlingen er forøget med et antal ungdommelige kursister – de mindste ned til fire år – hvis forventningsfulde ansigter bærer tydeligt præg af, at de allerede forlængst har påbegyndt nydelsen af sommerens sol, og at al den snak af de voksne er spændende, men ikke bør vare for længe. Vanskeligt er det også at beskrive den myretue, som spisesalen udgør under måltiderne. Børnene delikaterer sig med rosiner og bananmadder, medens de voksne diskuterer over maden med nyerhvervede bekendte.

Og skal vi invitere læserne med til sportsfestival, hvor børn og voksne kappes med ligestillede om ære og værdifulde gevinster. Gætter man

på, at præstationerne ikke repræsenterer rekorder, og at det hele er arrangeret for at alle skal have det sjovt, rammer man ikke meget ved siden af. Der er tradition for, at de ædle lege starter med et spraglet optog, hvor alle deltager i de mest fantastiske kostumer. Man må undres over, hvor klædelig en dragt der kan fremstilles af en papirsæk, og hvor lidt der skal til for at omskabe en sød, rød-blond nordisk skolepige til en skindbarlig sydhavspige med chokoladeteint og hibiscus, og hvor stor opfindsomhed der skal udfoldes for ved hjælp af så beskedne midler som bølgepap (tønde), undertrøje i sportsfaçon og den med årene erhvervede kraftige fylde at lade Diogenes genopstå.

Havefesten er også blevet et fast træk i kurset. Denne aften morer børn og voksne sig sammen med sanglege og dans. Plænen foran arbejds- og tidsstudiebygningen er dansegulv, og de dansendes kæde omkredser hele det store areal. Senere samles man i den smukt pyntede spisesal, hvor man i skæret af levende lys drikker chokolade eller kaffe og synger. Når mørket falder på, går alle tur i parken og nyder sommeraftenen. Børnene er i spidsen med kulørte lamper på pinde, og aftenen slutter med bål-fest og dans.

Hvad er det for mennesker, der søger familiekurserne?

Man kan ganske enkelt svare: alle. Netop dette er et karakteristisk træk. Lektoren diskuterer med den faglige tillidsmand, der tidligere har været her på forbundskursus og nu har taget familien med, og en tidligere vinterelev genopfrisker højskolen og sidder i gruppe sammen med arbejdslederen, der måske i begyndelsen var lidt fremmed overfor »du«-tiltalen, men som meget hurtigt befinder sig vel ved denne uhøjtidelige omgangsform.

— — —

Der er efterhånden er del højskoler, som har sat familiekursus på programmet, men det er morsomt at kunne minde om, at ideen til denne art kursus stammer fra Esbjerg Arbejderhøjskole. Tanken blev fostret af daværende, nu afdøde kasserer for Esbjerg Arbejderhøjskoleforening Mads Peter Jensen og foreningens daværende formand Hans Holm. De foreslog overfor foreningens generalforsamling i 1944 på »Kraglund« – det var under højskolens »udlændighed« på grund af besættelsen – at man skulle arrangere ottedages kursus for medlemmerne, første gang i 1945. Tanken vandt gehør, man planlagde kurset og modtog indtegnning fra 72 medlemmer, men så blev »Kraglund« beslægtet og fyldt med tyske flygtninge – og man var afskåret fra at holde også denne form for højskole.

Imidlertid viste tanken sig at være levedygtig, og i 1950 holdt man så for første gang »8 dage på Højskole« på Roskilde Højskole som et resultat af samarbejde mellem denne skoles elevforening og den første initiativtager. Kurserne fortsattes de følgende år på Roskilde og efter Esbjerg Højskoles genopbygning på begge skoler. Samtidig forlængede man varigheden fra 8 til 14 dage, man blev mere vidt favnende, inviterede alle, og deltagerne antal steg. Nu har vi allerede i nogle år måttet stoppe for tilgangen sidst på vinteren eller først på foråret. Ord-sproget vedr. hjerterum og husrum kan desværre ikke altid anvendes.

En landsby, nogle mu- ligheder, en metode

Af
DANIEL PEDERSEN

80 % af befolkningen i den underudviklede del af verden ernærer sig ved landbrug uden at producere tilstrækkeligt til eget behov.

De lever i små landsbysamfund uden de mest elementære tekniske hjælpemidler.

Gennemsnitsindkomsten er vel en tiendedel af vor. Levealderen omkring det halve.

Sådan er det i titusinder landsbyer i Sydamerika, Afrika og Asien, og sådan er det i den lille landsby, jeg her vil fortælle om.

Daniel Pedersen.

EN LANDSBY

Landsbyen består af små lerklinede huse med strå eller bølgeblikstage. Bygningerne ligger alt for tæt. Rummene er små og mørke med skodder for vinduer, og de har næsten intet udstyr. De mere velstillede har en seng, ellers klarer man sig med de traditionelle stråmætter. Kvinderne tilbereder maden over et åbent ildsted, ofte kun tre sten under et palmeskjul på gårdspladsen. Hendes husgeråd er meget enkelt. Kalabasser. Tomme dunke. Nogle få jernting. Det hele er placeret på jorden, og hun må føre en stadig kamp mod geder og høns, der gerne vil have en

bid med. Husdyrene slagter man kun ved særlige lejligheder, så kød, og de grøntsager hun ikke selv har på »farmen«, må købes på markedet. De tørrede fisk kan lugtes over hele pladsen, og både de og det friske kød er omsværmet af fluer og gribbe. Skulle konen få lyst til at købe mere luksuriøst betonede varer som mel, sukker eller konserves, må hun ty til byens handlende, der udnytter deres stilling, det bedste de kan.

Alt vand til husholdningen må bæres flere kilometer fra det lokale vandløb. Drikkevandet koges ikke, skønt der altid er risiko for sygdomme og parasitter. Blandt de få mennesker, som jeg arbejdede sammen med, opstod så forskellige sygdomme som guineaworms, yaws, tuberkulose, spedalskhed, brok, slange- og skorpionbid, for slet ikke at tale om de helt dagligdags sygdomme som maveinfektioner, indvoldsorm og malaria. 80 % af befolkningen i området har eller har haft malaria. 15 % af børnedødeligheden skyldes samme. Børn med store strutmaver og falmende hårfarve vidner om fejlnæring, skønt landsbyen er omgivet af frugt og grønne blade.

Vor landsby er en af de mere privilegerede, som har klinik. Men er det mere end sygeplejersken med to års uddannelse kan klare, må patienten til nærmeste hospital 25 kilometer borte. I hele landet findes cirka fyre sådanne hospitaler til seks en halv million indbyggere. Flere hundrede sidder hver dag i kø uden for hospitalerne. Ofte kommer patienterne for sent under behandling, fordi de ikke opsøger lægen, før den lokale medicinmand har vist sig ineffektiv.

Sygdomsbegrebet er stadig forbundet med overtro og magi. »Må vi absolut leve videre med disse besynderlige nedarvede ideer«, sukkede en afrikansk læge. Man kan købe sig »ju-ju« ikke alene mod sygdomme, men mod landevejsrøvere, eller for lykke hos pigerne. En ung mand havde gennemgået en »anti-knivstiks ju-ju«. Da han skulle prøve om den virkede, var han nær omkommet, og fik en bøde for selvmordsforsøg.

For at højne levestandarden må befolkningen blive mere effektiv og ansvarsbevidst. Minimumslønningerne i landet er 6,50 kr. om dagen. Alligevel udgør f. eks. arbejds lønningerne i byggeriet, lige som hos os, en trediedel af omkostningerne. Der mangler teknikere inden for alle områder af samfundslivet. Efter den nye skolelov vil formodentlig 30 % af børnene komme til at gå i skole. 75 % af befolkningen formodes at være analfabeter. Undervisningsvæsener er ude af balance. Der uddannes flere mellemskoleelever end gymnasierne kan tage, til gengæld står universitetet halvtomt.

Mellemskoleeleverne vil nødtigt tilbage til jorden. Foragten for kropsarbejde er ikke mindre udpræget end hos os, og det er dertil mindre givtigt. Kun henvend 10 % af befolkningen er lønmodtagere, og blandt disse stillinger er kun en del netop de eftertragtede whitecollar jobs, der står åbne for mellemskoleelever.

Årsagerne til landbrugets ineffektivitet er mange. For eksempel jordfordelingen. Bonden har mange små jordstykker spredt over et kæmpeområde. Han arver ikke alene en del af familiejorden, men også et antal individuelle træer. Nogle steder er jorden fælles eje, og anvises af høvdingen mod andel i høsten.

En farm er sjældent større end en hektar. Den kraftige vegetation ryddes med en junglekniv. Efter få dages tørring brændes jordstykket af, og med en kortskaftet håndhakke behandles jorden. Mellem de afsvedne træstubbe plantes nu de almindeligste afgrøder, yam, casava, peber, jordnødder, majs. Afgrøderne placeres temmelig tilfældigt mellem hinanden, og det kan til tider være vanskeligt at skelne farmen fra det uopdyrkede buskland. Kvæget klarer sig kun dårligt i det fugtige tsetse-befængte land. Kun mindre husdyr som får og geder, der det meste af dagen er indespærret i små grunder omkring hytterne, er udbredt.

Hønsene løber frit omkring, og holdes nærmest for kødets skyld. Det er simpelt hen ikke til at finde rederne. Hvert år dør hundredvis af landsbyens høns af newcastle eller pest.

Det store flertal af befolkningen gør sig ikke større tanker om at forbedre forholdene. En dansk landbrugseksperter tilbød nogle bønder det dobbelte udbytte, hvis de ville følge hans anvisninger. De besluttede at halvere det opdyrkede areal. De traditionelle familieforhold medfører ofte, at en højere levestandard spises op ved øget familietilløb.

Denne træghed er for de ambitiøse politikere en overvældende fristelse til at benytte metoder, som vi har ringe sympati for, til at drive udviklingen frem.

Ved en aktiv indsats kunne vi måske gøre disse metoder overflødige.

NOGLE MULIGHEDER

Man kan ikke der må siges at være ubegrænsede muligheder for teknisk bistand i sådanne omgivelser.

Der behøves utvivlsomt en byplan for fremtidigt byggeri. Enkelte områder af landsbyen bør sikkert udtyndes. Nye huse kunne udformes mere hensigtsmæssigt. Ved opførelse af seriehuse kunne byggeriet billiggøres.

Hvis kvinderne kendte lidt mere til hygiejne og ernæring, ville menneskene formodentlig være sundere og lykkeligere. Der ville måske også kunne skabes mere interesse om byens vandforsyning, latriner, skraldepladser, vandhuller der befordrer malaria m. m. –

Hvis befolkningen blev mere indstillet på Kooperation, kunne de måske blev enige om at opføre eller anskaffe forskellige fællesanlæg, for eksempel tørreanlæg for kakao, kornmøller, oliepresser, skallemaskiner etc.

I stedet for hver mand sine få høns eller får, kunne man måske slå sig sammen om hønserier og fårestalde. I forbindelse med vandløbet kunne anlægges fiskedamme. Der ville blive mere mad til alle, og hvis man dertil udnyttede forbrugerkooperationens fordele, ville man få mere for sine penge.

Håndværkerne, der næsten alle er selvstændige mestre, organiseret i laug, kunne købe materialer i fællesskab, bygge værksteder, eventuelt anskaffe maskiner.

Udviklingen kunne fortsættes med elektriske generatorer til byens forsyning med lys og kraft. Nye markedsboder. Veje. Sportspladser. Beplantninger. Et kulturcenter med bibliotek, undervisningslokaler og forsamlingsal.

Kort sagt – en modelby.

EN METODE

Man kunne for eksempel etablere et projekt i en nærmere udvalgt landsby i et underudviklet land, med det formål at igangsætte en menneskelig og teknisk udvikling, som grundlag for en mere omfattende hjælp til udvikling af et omliggende større område.

Første fase.

En ekspertgruppe placeres i landsbyen. Den sammensættes af eksperter fra Danmark og pågældende land. Dette er vigtigt for at sikre sig forbindelsen både til områdets kulturmønster og til den nødvendige europæiske rationalisme.

Projektet må ske i samarbejde med landets regering, og helst således, at projektlandets eksperter betales af samme, for at sikre myndighedernes fulde medvirken.

Ekspertgruppen må fagmæssigt kunne dække alle de områder, der vil blive aktuelle ved udvikling af landsbyen, for eksempel landbrug, byg-

geri, Kooperation, hygiejne og ernæring, eventuelt lokale industrier som vævning og pottemageri. Gruppen skal ikke være bundet til en bestemt arbejdsform eller fremgangsmåde, men i vid udstrækning koordinere sine aktiviteter.

Uanset eksperternes eventuelle lønforhold, må de pålægges en vis beskedenhed.

Af flere grunde vil det være ideelt at huse dem i trailere. Det er en tilpas beskeden boligstandard, og giver samtidig en ideel mobilitet. Dels vil befolkningen ikke have vanskeligt ved at forestille sig, hvor let alle disse hjul kunne rulle videre til næste landsby, hvis man gav gruppen alt for ringe arbejdsvilkår, men først og fremmest var det praktisk at kunne flytte til den umiddelbare nærhed af skiftende arbejdsopgaver. Både af hensyn til arbejdets udførelse og produktivitet er permanent tilsyn oftest nødvendigt.

Fordelen ved trailere vil også være indlysende i tilfælde af fælles opgaver mellem flere landsbyer, eller når gruppen efter opgavernes afslutning i en landsby flytter til næste. Det er muligt at gruppen vil komme til at arbejde ved projektet i årevis. De enkelte gruppemedlemmer må derfor kunne afløses, men på en sådan måde, at kontinuiteten i gruppen og dens virksomhed bevares.

Gruppen må være i besiddelse af perfekt teknisk udstyr og tilstrækkelige midler til løsning af opgaverne. Man må sikkert være forberedt på ikke alene at levere materialer, men også at aflønne landsbyfolkene, idet de som leverer arbejdskraft jo må opgave deres farm, og således bliver afhængige af vederlag.

Projektet må finansieres ved tilskud eller gaver fra Danmark, eventuelt kombineret med en kooperativ indsats i landsbyen, måske med tilskud fra landets myndigheder, dog uden at projektet står og falder med modtagerlandets økonomiske støtte.

Landbrugs- og håndværkerhøjskole.

Efter en vis konsolidering af projektets første fase anlægges en landbrugs- og håndværkerhøjskole efter dansk forbillede, men med særlig vægt på Kooperationens muligheder i den økonomiske udvikling, og lagt an på at imødekomme områdets specielle behov.

Eleverne skulle udvælges fortrinsvis blandt lederemner i den lokale befolkning, som under projektet i praksis har udvist ansvarsfølelse, arbejdsomhed og initiativ, og som kan danne kimen i en folkelig bevægelse, der selvstændigt kan føre udviklingen videre.

Anden fase.

Træningscenter oprettes.

Når modelprojektet er etableret, dvs. når en eller flere landsbyer i kerne-systemet kan opvise virkelige fremskridt, både teknisk og menneskeligt, samt råder over et omfattende erfaringsmateriale, vil der være grundlag for oprettelse af et træningscenter for eksperter, der skal virke i andre egne af pågældende verdensdel ved oprettelsen af ny udviklingsområder.

Gruppen bør fremdeles bestå af danske eksperter og folk fra det lokale område, hvor næste projekt tænkes placeret.

Centret skal ikke uddanne eksperter, men give sådanne lejlighed til i teori og praksis at arbejde med den form for udviklingsprojekt, de siden selv skal være ansvarlig for.

Det ville være ideelt at påbegynde for eksempel tre udviklingsprojekter samtidigt, nemlig Sydamerika, Afrika og Asien. Der ville kunne udveksles værdifulde erfaringer.

Hvis det på forhånd bestemtes, hvor kommende projekter skulle placeres, kunne man forinden udvælge og uddanne unge vordende eksperter fra disse lande i Danmark, på betingelse af, at de i et nærmere fastsat tidsrum virkede for projektet ved hjemkomsten.

Tredie fase.

Industrielt udviklingsprogram.

Når et system af modelbyer har opnået en vis udvikling, vil der være behov for et mere industrielt betonet udviklingsprogram, der tager sigte på at udnytte områdets særlige muligheder. Et sådant program udarbejdet i samarbejde mellem repræsentanter for vore respektive lande, og med gensidig udveksling og uddannelse af eksperter, burde nyde vor fulde støtte.

Indtryk fra en studierejse

Af
EBBE MUNK

Vi var dygtigt trætte af togrejsen, da vi ankom til Illyriens gamle hovedstad, Angostura, men da den gamle bys forstæder begyndte at flyve forbi vinduerne, lavede vi op og fik bagagen ned af nettet. En sekretær fra M.L.P. tog imod os i den smukke banegårdshal (bygget i 1905 i maurisk stil). Han beklagede, at han havde så travlt. Det var egentlig ikke ham, der skulle have taget imod os, men en langt mere betydningsfuld personlighed, præsidenten for M.P.F., hr. *Pamparia*, som imidlertid havde endnu mere travlt, idet han var medlem af forretningsudvalget for M.L.P., S.M.Q. og en række andre kombinationer af alfabetets bogstaver, som jeg ikke fik fat på. Han var tillige parlamentsmedlem og forstander for en slags højskole. Vi blev senere klar over, at vi ikke ville have fået meget udbytte af at træffe denne betydningsfulde person, hvis navn vi ustandseligt stødte på under vort studieophold; thi vi kunne ikke illyrisk, og han talte ikke fremmede sprog. Jeg lagde mærke til, at en stor del af lederne af oplysnings- og organisationsarbejdet i det gamle land havde været ude for den samme tragiske skæbne: De havde haft så travlt med at sprede oplysning, at de ikke havde fået tid til at passe deres egen, hvilket forekommer mig at være udtryk for en virkelig selvopofrende idealisme. Og er det ikke netop idealisme, vi trænger til indenfor vor bevægelse?

Ebbe Munk.

Men tilbage til banegården. Sekretæren fortalte os, at han altid havde været imponeret af oplysningsarbejdet i Holland. Vi forklarede, at det var vi også. Lederen af vor delegation, den kendte politiker, *C. M. O.*, bad mig fortælle, at oplysningsarbejdet i Danmark heller ikke var så ringe. Da fik sekretæren endnu mere travlt. Der skulle også ankomme en hollandsk delegation. »Vi må jo gøre noget for det internationale samarbejde,« råbte han og gav os en liste med adresser. Det var lidt synd for *C.M.O.* Han var gået i stilling til en tale. Men han fik da lejlighed til at holde mange taler senere hen.

Den hollandske delegation løb vi ofte på senere på vor lidt omflakende studietur. Vi lærte hollænderne nærmere at kende omkring nogle flasker af den berømte illyriske morelbrændevin. Deres leder, *E.P.*, som i øvrigt var minister, viste sig at være en overordentlig gemytlig herre. Ved det 5. glas sang han nogle hollandske folkesange, som hollænderne på det bestemteste nægtede at oversætte. Ministeren selv var lovligt forhindret, da han kun talte hollandsk. *C.M.O.* holdt en lille smuk tale (som jeg selv havde den ære at oversætte) om det dansk-hollandske samarbejde og om hans egen pionergerning indenfor dansk folkeoplysning. Han trak sig dog tidligt tilbage, da han næste morgen ville besøge Uranas berømte bjergrutchebane, hvorfra han agtede at sende nogle postkort. En oplevelse, vi andre desværre gik glip af.

Begge delegationer endte i øvrigt – efter at være blevet henvist fra den ene organisation til den anden, tredje, fjerde o.s.v – på et undervisningsinstitut i havnebyen Papilla, også kaldet Illyriens Esbjerg, idet denne by ikke alene er hjemsted for tre sildeoliefabrikker, men også for en svovlsyrefabrik og to destruktionsanstalter, som alle bidrager til at give byen dens særlige atmosfære. »Det gælder om at vænne den nye generation til lugten af den nye tid,« siger man i kommunalbestyrelsen, og det er i øvrigt ingen dårlig lugt, hævdes det. »Smulta moneta« (den lugter af penge). Og det er ubestrideligt rigtigt.

Det førnævnte undervisningsinstitut, *E.H.S.*, viste sig at være endestation for de fleste delegationsrejser. Som lederen *E.J.* forklarede: »Her hører landet Illyrien op, idet det erstattes med vand, så vi kan ikke sende jer videre, men vi har sagt til organisationerne på forhånd, at vi ikke har tid at tage os af jer.«

Der er i Illyrien flere konkurrerende oplysningsforbund. Da de alle camouflerer sig bag mystiske forbogstaver, var det lidt svært at finde ud af, hvilke kredse, der stod bag.

Det største og bedst ledede forbund var *M.L.P.* Nogle mente, at P

stod for portør, andre, at det betegnede et gammelt ord for arbejder: »Potolja«. Jeg forhørte mig på en af lokalafdelingerne, men der ville man ikke ud med sproget, selv om afdelingen havde mere end 20 sproghold løbende, alle for nybegyndere, som begyndte påny hvert år.

Benævnelsen arbejder bruges i øvrigt ikke mere i Illyrien. Arbejderne kaldes i stedet *manuelle funktionærer*. Til gengæld omtales de grupper, vi kalder funktionærer, som *direktører*, medens direktørerne kaldes *generaldirektører*. I nabostaten, Tawara, spotter man ganske uberettiget over disse stillingsbetegnelser. Der er man gået den modsatte vej og kalder f. eks. en handels- og kontorfunktionær for *arbejder*, hvilket jeg synes er upassende og helt ved siden af.

Det næststørste forbund, S.M.L. (Halvfolkeligt Oplysningsforbund), støttes af de konservative. Dette forbund har haft stor succes med et amerikansk patenteret kursus for det, vi kalder funktionære: *Jeg vil frem – efter naturmetoden*. Til dette formål får deltagerne udleveret nogle særlige albuebeskyttere i rustfrit stål med 80 % statstilskud. De andre forbund har nu også købt dette kursus, da de forskellige partier, lige som her hjemme, slås om funktionærernes stemmer. Fremtiden er jo funktionærernes, og vi må som sagt vænne os til lugten af den nye tid.

Det trediestørste forbund, A.W.A.L. (De Kristeligt Nationale Vennesamfund), støttes af partiet *Poltawa*, Illyriens Venstre, der ligesom herhjemme er et højreparti. Vennesamfundet anvender i udstrakt grad foredragsformen. Især afholder det en række nationale foredrag om det kraputschistanske spørgsmål. Som det vil vides, har der i flere hundrede år eksisteret en grænsestrid mellem Illyrien og nabostaten Tawara om den gamle sagnomspundne provins, Kraputschistan. Tawara ønsker *Øvre-Kraputschistan* hjem til Tawara, medens omvendt Illyrien ønsker *Nedre-Kraputschistan* hjem til Illyrien. Det gamle grænseland synes således at skulle kunne give god jordbund for et rigt nationalt liv med mange tankevækkende foredrag flere hundrede år ud i fremtiden. Dog klages der over, at de unge kraputschistanere af forskelligt køn søger sammen uanset nationalt tilhørsforhold. Også i Illyrien synes de unge at mangle sansen for den nationale arv, men der er jo et velbegrundet håb om, at de bliver ældre.

I Papilla besøgte jeg M.L.P.'s »*Distriktsektion Nordvest*«. Jeg var så heldig med det samme at træffe en god kontaktmænd, *Anoaritch*, hvilket på illyrisk betyder Andersen. Da jeg ringede næste dag og spurgte efter sekretær Anoaritch, var det en af lederne, som tilfældigvis var hjemme, der tog telefonen. Han understregede, at Anoaritch skam ikke

var sekretær, men kontorassistent, hvilket for mig var en opmuntrende oplysning. Jeg havde nemlig erfaret, at det ofte var kontorassistenterne, der var bedst inde i distriktssektionernes arbejde. Topfigurerne havde som regel ikke tid, da de var engageret i så meget andet betydningsfuldt. De var byråds- og parlamentsmedlemmer o.s.v., o.s.v. »Men de pynter på organisationen,« sagde Anoaritch meget rigtigt. Han omtalte dem meget respektfuldt som »*paverne*«, en betegnelse der i Illyrien ikke har noget med kirken at gøre, men som tilsyneladende anvendes som en slags hæderstitel for visse af lederne indenfor de manuelle funktionæres bevægelse.

Anoaritch gav mig et godt indblik i det lokale oplysningsarbejde. Det foregår fortrinsvis på kommuneskolerne, og det var rørende at se de ofte ret omfangsrige deltagere krybe sammen på 1.-mellems bænke, omgivet af udstoppede fugle og anatomiske fremstillinger af rygmarvsdyr m.v. Hvor der blev røget, skete det på en ejendommelig hemmelighedsfuld måde, idet deltagerne kom asken i deres tændstikæsker, mens de så sig angst omkring. Jeg fik at vide, at skoleinspektørerne forbød de voksne mennesker at ryge i klasselokalerne. Derimod måtte de gerne gå ud og ryge i korridorerne i pausen og træde cigaretterne ned i gulvet. Inspektørerne var normalt irriterede over, at deres skolelokaler blev anvendt til aftenskole. Jeg spurgte i min naivitet een af dem, om det da var ham, der ejede skolen. Jeg troede, det var borgerne.

Jeg var til en afslutningsfest for vinterens oplysningsarbejde i en af nabobyerne. Der havde været udfoldet en imponerende aktivitet, hvis frugter var udstillet. Der havde bl. a. løbet 4 hold i bogbinding. Næsten alle de smukt indbundne bøger var af samme forfatter, *C. Jubialko*, Illyriens Morten Korch. Illyrien er kendt for sine maleriske vandmøller, hvilket fremgik af titlerne: »Den gamle Vandmølle«, »Vandmøllerens Datter«, »Hvad Vandmøllen gemte« o.s.v. Der havde også været nogle hold i tegning og maling, forestået af en herre med spredt voksende skæg og gule tænder. Også de udstillede billeder bar nationalt præg. De bestod næsten alle af minutiøst malede vandmøller i fantasifulde bjerglandskaber.

I alt havde der været 50 hobbyhold, herunder kjolesyning og et enkelt hold i løvsavsarbejde for folkepensionister. 20 sproghold var blevet startet, men kun 5 havde fuldført. Endelig havde der været et lille trofast hold i samfundskundskab. Jeg spurgte formanden, om ikke det ville være mere hensigtsmæssigt, at forbundene overlod sprogundervisningen til den kommunale aftenskole. Så kunne man foretage en opdeling efter

I den store rondarins med den hvide bæk samles en forårsglad gruppe i Roskilde — på vej mod foråret og sommeren.

standpunkt og slå for små hold sammen. Formanden svarede, at vi ikke måtte glemme det idémæssige grundlag. Det var på hobby- og sprogholdene man skulle lokke folk ind, så kunne man altid lokke dem videre. Det har formentlig været holdet i samfundskundskab han sigtede til. Et bestyrelsesmedlem bemærkede, at formanden var en uforbederlig idealist. »Enhver ved, at det er statistikken, der drejer sig om.«

På hjemturen forkortede vi tiden med en principiel diskussion om, hvad vi havde set og hørt. Vor leder, C.M.O., var optaget af at skrive de sidste postkort, som jo gerne skulle afsendes inden den danske grænse, men efterhånden blev vore ungdommelige ideer ham for brogede, og han stak fyldepenen i lommen og holdt en tale. »Ja, I unge, I snakker,« begyndte han. Derefter fulgte en historisk indledning om vilkårene i hans ungdom, og hvad han alligevel havde fået udrettet, som jeg desværre må springe over, da den ville fylde hele årsskriftet. »Det er godt nok, at I klager over, at vi folk i toppen sidder i for meget, men jeg må stille jer et modspørgsmål,« sagde han og så betydningsfuldt kredsen rundt: »Hvem ville I sætte i stedet?« Overfor dette sønderknuvende spørgsmål måtte vi tie. Vi så nu med fryd, at vi var ved at rulle over grænsen til verdens bedste, mest oplyste og mest demokratiske land. Vi måtte give den uforlignelige C.M.O. ret i hans afsluttende kommentar: »Det eneste vi kan lære i udlandet er sgu, hvor godt vi har det herhjemme.«

SKOLERNE

Roskilde Højskole 1960-61

Vinterskolen

Vinterskolens forløb er som en film. Den flyver afsted, og til tider virker den flimrende for den, som er med i løbet gennem flere år. Men efterhånden bliver den en helhed, en kæde af oplevelser samler sig til en enhed. Lad os tage nogle enkeltheder ud og forsøge at samle dem for at erindre os, hvordan den nu var, denne vinterskole 1960/61. Vi blænder fristen- de op for forårsidyllen med »solestrejf og skyers jag«, de sidste dage af vintersko- len, der kulminerede i et forår, hvis lige man ikke mindes. Dobbelt føles det af eleverne, at nu skal *alt* pludselig nås! Arbejdet, fællesskabet, kammeratskabet, problemerne. Glade ansigter i den skøn- neste april, med de gule forsythiabuske i fuldeste flor, de lysende grene i det vide udsyn mod den blinkende fjord. Og så glemmer man helt, hvordan vinteren be- gyndte, hvordan mørket tog til og hvor langsom al ændring foregår, når der er tale om liv og natur, der skal modnes og udvikles.

Alligevel er begyndelsen et eventyr, selvom vi ved, at det går mod vinter. Og begyndelsen tegnede godt. Vi havde gjort et stort arbejde for at få elever sam- let til huse. Overalt blev vi mødt med velvilje hos vore fagforbund og hos til- lidsmænd rundt om i landet. Og mange gjorde et arbejde på at skaffe elever til os. Vi måtte jo forudse, at den fulde be- skæftigelse ville komme til at volde os vanskeligheder, fordi flere end før ville føle en tilskyndelse til at tjene penge, gode penge, i stedet for at ofre penge og

tid på det tilsyneladende mest nytteløse af alt: at udvikle sin personlighed på en højskole. Og vi var klar over, at Ros- kilde måtte bære den nedgang i elevtal- let fra byarbejderne, der kunne forudses. Men heldigvis forstod skolens forret- ningsudvalg og vore fagforbundsledere med LO's folk i spidsen, hvor vigtigt det var at få gjort noget ved skolens indret- ning og udseende, nu da Helsingør Høj- skole endnu ikke er virkeliggjort, og da vi må regne med, at der nogle gange endnu vil gå både vinter og vår, før sko- len på Højstrupgårds jorder står færdig. Jævnside med det store arbejde på at skaffe elever gik vi i gang med, takket være store lån fra vore største fagfor- bund, at restaurere og modernisere høj- skolen: Oliefyur, isolation, nye madrasser, traktor og meget andet godt – også det ydre har vi gjort noget ved med nye lamper, tapeter, malerier. For hvert skridt vi gør, ser vi, at Roskilde Højskole ret- ter sig betydeligt op.

Og vore anstrengelser så virkelig ud til at lykkes. Vi kunne sidst i november melde fuldt hus, da vi ikke havde flere ledige værelser. Ganske vist var her med- regnet to kursus for ikke-faglærte fra Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejder- forbunds bygningsgruppe, der løb til jul, og endvidere brød de tre pigeværelser sammen ovre i huset bag skolen, så vi måtte have alle vore unge piger på sko- lens hovedbygning. Alligevel havde vi regnet med knap 70 indtegnede elever. Umiddelbart efter skolens begyndelse

viste det sig, at en halv snes stykker udeblev uden varsel. Det var en skuffelse for os, selvom det iøvrigt viste sig, at et stort antal skoler har været ude for det samme. Og forklaringen ligger lige for i den fine beskæftigelse, hvor man let kan få et lokkende tilbud. Og hvad – tøjet skal betales, transistoren skal have sit og knallerten endnu mere! Alt for få unge planlægger deres liv og tid, aner ikke hvad de går glip af – fatter ikke, der er værdier, som ikke kan måles og vejes... Men desto større bliver den forpligtelse, der hviler på os, der arbejder med disse ting, og på de gamle elever, der har fået noget ud af højskoletiden. Vi må aldrig helme i vore bestræbelser på at få så mange som muligt til at åbne øjnene for livets rigdom.

Vi havde ialt 57 elever, hvoraf de 13 var piger. De kom fra alle dele af landet. Og dertil havde vi to svenskere, to amerikanere og en fra Pakistan. – Som altid viste det sig først efter nogen tids forløb, hvad flokken iøvrigt rummede. Som helhed blev det en arbejdsom og god flok. Som altid er der nogle, der har problemer, de gerne vil have løst eller have hjælp til at løse under opholdet. Uanset evner og forudsætninger og uanset problemer og vanskeligheder har alle den samme ret til at komme på højskole. Man kan ikke, som nogle ofte gør det, tale om et godt eller et dårligt hold. Problemstillingen er falsk. *Det* hold, der har krævet den største indsats af os lærere, eller som har haft de største problemer, er måske det, som i virkeligheden har haft det største udbytte af vinteren. Livet selv er aldeles ikke uden vanskeligheder eller problemer. Måske formes mennesket bedst i sin kamp med sig selv og med andre. De fleste glemmer dog i reglen kampen med dem selv. Selvtilfredsheden og selvmonertheden vokser som en skimmelsvamp eller en kræft blandt den ældre generation. Men

de unge har oftest usikkerheden og følelsen af egen mangel som den rådende fornemmelse. Dem kan vi hjælpe. De gamle, de store, de opblæste må vi lade sejle deres egen sø! Men arbejdet på at ændre menneskets indstilling hører *aldrig* op. Det er på en måde ganske umåleligt og endeløst. Vi har kun håbet og bestræbelsen, den bestandige bestræbelse, at holde os til. Og skærpelsen af udholdenheden. Skulle man udtrykke et særligt håb i forbindelse med disse betragtninger, skulle det være, at alle de bedste af de ældre finder frem til *de* unge fra arbejderbevægelsen, der allerede har vist tegn til, at de vil komme til at gøre en særlig indsats i bevægelsen, og formå netop *dem* til at tage på højskole.

*

Ved vinterskolens begyndelse tiltrådte de to nye lærere, *Erik Andersen* og *Henning Rasmussen*, deres arbejde her, sidstnævnte dog først efter at han var blevet valgt til folketingsmand ved valget den 15. november. *Ditlev Ahrens* var kun med som lærer en måneds tid, idet han blev udnævnt til forstander for Statens institut for blinde og svagsynede, hvor han tiltrådte 1. december, selvom familien dog først flyttede ved juletid. Vi fik anledning til at tage afsked med Ditlev ved solhvervsfesten, hvor vi takkede ham for det arbejde, han gennem mere end 12 års ansættelse har udført på skolen. Og han blev fulgt til dørs med de bedste ønsker for ham og hans kone i det nye og krævende job på blindeinstituttet. Gennem de mange år var Ditlev, der selv har været elev på Roskilde, blevet et fast holdpunkt i højskolens lærerstab, kendt og skattet af mange, både vinterskoleelever og sommerkursister. Det føltes naturligt, at han nu måtte prøve kræfter med en større opgave.

I overgangsmåned den december havde

vi god hjælp af forfatteren, stud. mag. *Anders Bodelsen*. Fra 1. januar ansattes derefter fængselslærer *Steen Sillemann*, der er 41 år, udlært elektriker, elev på Roskilde Højskole i vinteren 1940/41, siden var han bl. a. i England på Fircoft. Den nye lærerflok har udmærket kendskab til oplysningsarbejdet og nøje føling med forskellige grene af højskolelivet og organisationsarbejdet, så vi har fra starten alle muligheder for at føre arbejdet videre på bedste måde, sammen med *Poul Erik Thomsen*, der i denne vinter har arbejdet som full-time-lærer. Erik Andersen har ledet arbejdet med den tekniske linje, Henning Rasmussen og Poul Erik Thomsen samfundslinjen og Steen Sillemann den pædagogiske linje.

Vinterskolen startede med en orienteringsuge, hvor vi gik i gang med de almene fag: dansk, regning og sprog, samtidig med at vi i videste udstrækning søgte at præsentere skolen, Himmelev sogn og Roskilde, ja hele egnen for eleverne. Det foregik ved foredrag og rundture, hvor lokalhistorikeren, direktør *Arthur Fang*, var cicerone på en tur fjorden rundt – og ved besøg i Roskilde by med domkirken o.s.v. Erhvervsvejleder *Th. Lauridsen* og erhvervsvejleder *R. Linder* fortalte om Roskildes erhvervsliv og ledede en rundtur for at vise denne side af byens virksomhed. Kommuneseekretær *E. Bidstrup* og pastor *K. Kroon* introducerede Himmelev sogn og kommune, og endelig fik vi af ingeniør *P. Timmermann* fortalt om forskningsarbejdet på Risø, og orienteringsugen sluttede med et besøg på atomstationen.

Herefter gik vi i gang for alvor med den faste timeplan, som skulle gælde til juleferien. Vægten var lagt på almene

fag og almene emner. Vi havde i en ugentlig dobbelttime grundig erhvervsvejledning ved erhvervsleder *Lauridsen*. Tanken var bl. a. at hjælpe eleverne til at finde frem til den bedst mulige placering, når linjedelingen skulle finde sted efter juleferien.

En enkelt dag lod vi os dog friste til at slå timeplanen i stykker, som et stykke praktisk samfundslære. Det var valgdagen den 15. november. Tidligt om morgenen drog vi til Roskilde, hvor vi fordelte os på de forskellige valgsteder for at følge dagens forløb lige fra åbningen om morgenen til stemmeoptællingen om aftenen. Gennem interviews med folk på stedet og særlig med valgbestyrelse og listeførere fik eleverne et stort materiale, der i forbindelse med påfølgende gruppearbejde og drøftelser i plenum gav dem indsigt i denne for vort folkestyre så vigtige proces.

Fra 1. januar gennemførte vi så den bebudede linjedeling. Med bibeholdelse af de almene højskolefag hjalp vi eleverne til at sammensætte faggrupper, så vi fik tre hovedområder, hvor fagene samlede sig i teknisk linje, pædagogisk linje og samfundslinjen.

Uden al tvivl er det herigennem lykkedes os at imødekomme et behov hos netop den elevflok, som kommer på Roskilde Højskole. Interesseområderne spænder stort set over disse emner: en gruppe som vil dygtiggøre sig indenfor deres faglige område, som evt. vil søge over i andet arbejde, uddanne sig som specialarbejdere, eller som ønsker at opfriske noget af det, man lærte på teknisk skole. Og en gruppe, hvis ønsker går i retning af en uddannelse til børnehave-, fritidshjems- eller anden lærervirksomhed. Og så gruppen, som ønsker at blive særlig orienteret i samfundsforholdene for senere at kunne udnytte denne viden i foreningslivet, i tillidsmandsarbejde eller ved uddannelse til socialrådgiver eller

ved et arbejde i statslige eller kommunale virksomheder.

Hvad angår det undervisningsmæssige har vi selvfølgelig måttet ændre en del, sammenlignet med tidligere år. Først og fremmest måtte et klasseværelse indrettes til den specielle undervisning, som teknisk linje skulle gennemføre. Denne undervisning svarer til den teoretiske undervisning på Statens arbejdstekniske ungdomsskoler og indebærer bl. a. undervisning i naturfag, fysik og kemi, matematik og geometri, materiallære, bedriftslære og teknisk tegning. Den pædagogiske linjes særfag lagde i særlig grad vægt på pædagogik, psykologi og undervisningsforhold. Samfundslinjen beskæftigede sig specielt med samfundslære, sociologi, organisationskundskab, regnskabsforståelse og nationaløkonomi.

Som følge af linjedelingen havde vi i år nogle nye timelærere. Kommunelærer *Carl O. Petersen*, Himmelev, bistod os med undervisningen i naturfag, maskintekniker *John Larsen* havde teknisk tegning og regnestokundervisning. Et kursus i maskinskrivning gennemførtes af kommunelærer *E. Pedersen*, assistent ved Roskilde kommune *Carl Hansen* underviste i almindelig bogføring, arbejdsamariternes ledere, *Ingemann Christiansen* og *Holger Iversen*, forberedte i samarbejde med skolens læge, dr. *Rich. J. Klarskov*, og førte et større antal elever til samarterprøven. Endelig havde lærer *Jimmy Stahr* nogle timer i hobbyundervisning.

Blandt de fremmede foredragsholdere må nævnes særlig gode venner af skolen, der traditionsmæssigt ofrer en aften eller en formiddag på at tale for vinterskolens elever og tage en dyst med dem eller besvare spørgsmål: Statsminister *Viggo Kampmann*, kirkeminister *Bodil Koch*, LO's formand *Eiler Jensen* og folketingsmedlem *Per Hækkerup*, der gerne tager nogle timer i politisk orientering. Desuden havde vi repræsentanter for flere

politiske partier til at orientere om partierne: *Hilmar Baunsgaard*, *Morten Lange*, *Jørgen Jensen* og *Oluf Pedersen*. Endvidere må nævnes flg. foredragsholdere: cand. psych. *Budda Leunbach* om seksuallivet, konsulent *Tage Albertsen* om ungdom og penge, pianisten *Børge Roger-Henrichsen* om jazz og klassisk musik, sekretær *Finn Christensen* om udviklingslandene, sekretær *Erik Højland Andersen* og forbundsformand *Haubert Nielsen* diskussion om emnet: »Er fagbevægelsen tidsvarende?«, sekretær *Kelm-Hansen* om det internationale hjælpearbejde, kontorbestyrelser *Peter Hansen* om arbejdsanvisningskontorenes virksomhed og presseattaché *Karl Raloff* om problemerne omkring Berlin.

Ved et besøg på Skt. Hans Hospital blev vi modtaget af inspektør *Lindegaard Hansen* og overlæge *Jørgen Madsen*. – Sidstnævnte holdt et interessant foredrag for eleverne om sindssygevesenet i Danmark.

Ved et DsU-weekendkursus i januar talte foruden statsminister *Kampmann*, sekretær *Jens Als* om den ikke-faglærte ungdom og sekretær *Einar Hougård* om ungdom og politik. Som tidligere år arrangerede elevforeningen et forårsmøde på skolen. Kommunelærer *Jørgen Andersen* talte om u-landene, og om aftenen underholdt *Else* og *Sigfred Pedersen*.

Ind imellem har der været tid til forskellige museumsbesøg, hvor interessen i særlig grad samlede sig om Willumsen-Museet i Frederikssund og Louisiana i Humlebæk, sidstnævnte med en udstilling af moderne italiensk kunst og kunsthåndværk. På Københavnsturene af lagde vi et besøg i folketinget, hvor *Per Hækkerup* tog imod os i folketings salen. Ved et senere besøg hørte vi »vor mand i folketinget« *Henning Rasmussen* holde sin jomfrutale ved forelæggelsen af lovforslaget om 21-års valgretten – et problem der interesserede eleverne meget.

Fra disse ture mindes vi også besøg i Det kgl. Teater, Det ny Teater samt Ridersalen.

En nyskabelse i timeplanen var, at vi havde afsat hele fredagen til emneundervisning, med andre ord »slået timeplanen i strykker«, så hver linje for sig kunne beskæftige sig med institutionsbesøg, rapportskrivning samt drøftelser og studier efter behov, ofte i form af studieture. En stor opmuntring og glæde har det været for os at møde en overstrømmende velvilje og hjælpsomhed fra de institutioner, vi har ulejligen med besøg. Det har ikke været få, men overalt er vi blevet gæstfrit modtaget.

Som en afrunding af det hele tog vi på lejrskole i 8 dage. Ved imødekommenhed og interesse fra forstander *Carl Rasmussen*, Statens Kursusskole i Audebo, blev det muligt, at vi kunne opholde os der. Vi lagde en ret krævende timeplan, hvor samfundslinjen og pædagogisk linje igennem institutionsbesøg, foredrag samt gruppearbejde fik et udmærket indtryk af Holbæk amts forskellige virksomheder, sociale indretninger og pædagogiske institutioner. Amtsskolekonsulent *Møller Pedersen* var en strålende planlægger og foredragsholder, som understregede det væsentlige, som netop kunne nås på den relativt korte tid. I flæng kan nævnes: Amtets skolevæsen i alle dets afskygninger, børneforsorg, Holbæk by, Holbæk amt administrationsmæssigt, Holbæk centralsygehus, Dansk Veedol, Asnæsværket, Kalundborg by. Alle fra borgmestrene i Holbæk og Kalundborg til amtmand *M. J. Clausen* tog godt imod os og gik straks ind på vores planer.

En væsentlig grund til, at vi så meget ønskede et samarbejde med Statens Kursusskole var denne, at eleverne på teknisk linje under opholdet her kunne få lejlighed til i praksis at beskæftige sig med de ting, de i vinterens løb havde behandlet teoretisk på højskolen. Der var enighed

fra alle sider om, at opholdet var meget vellykket og udbytterigt, og vi glæder os til et fortsat samarbejde med Audeboskolen og dens dygtige instruktører.

Årets tre største fester skal også omtales: Solhvervsfesten med tale af socialminister *Julius Bombolt*, blokfløjtespil og sangkor af elever, samt klaverspil (Händel og Schubert) ved Poul Erik Thomsen, og senere den dejlige oplevelse, hvor vi i den smukt pyntede spisesal lavede julestue og samlet om en herlig julegløgg levede med i *Lulu Zieglers* fortælling og sang.

Fastelavnsfesten løb i år af stabelen under devisen: »En aften i Paris«. Et stort arbejde var lagt i gymnastiksalens udsmykning. Feststemningen og det gode humør kunne bestemt ikke findes bedre i virkelighedens Seine-stad!

Allerede inden afrejsen til Audebo og turen til Berlin holdt vi afskedsfest. Det blev en god aften med mange af skolens venner. Jeg holdt en afskedstale til eleverne, *Myrtle Sillemann* og *Poul Erik Thomsen* spillede firehændigt et par Schubert-marche, skolens formand, fhv. fiskeriminister *Chr. Christiansen* talte til eleverne, og ved kaffebordet senere på aftenen boltrede eleverne sig på de skrå brædder.

Turen til Berlin, der blev ledet af Henning Rasmussen, blev for alle deltagerne en stor oplevelse. Mødet med den rvedelte by, egne iagttagelser af forskellene mellem øst og vest, blev et stykke praktisk udenrigspolitik, som sikkert vil sidde fast i sindet længe efter. Blandt erindringsfilmens scener vil Berliner-dagene og Audebotiden sikkert være noget af det bedste. Men selvom tankerne endnu sidder fast ved den tårevædede afsked efter eventyrets afslutning på hovedbanegården, vil de sikkert ofte dvæle ved mange andre ting fra vinterens tid.

Vi sender en hilsen til denne vinter-

skoles elever, ja, til alle gamle elever. Alle vi, der arbejder her, vi takker jer for jeres medvirken til at skabe liv indenfor skolens mure vinteren igennem. Vi håber, I har fået noget af det, der her er skabt i fællesskab, med ud til jeres nye pladser. Vi kan ikke genskabe denne vinters samliv og tilværelse, men den inspiration og tilskyndelse, som opstod i vin-

terens fællesskab, vil forhåbentlig vise sig at være en kilde, der kan øses af fremover.

Filmen er forbi, erindringer fortsætter – i den virkelighed I hver for sig er sat i. På godt gensyn! Og på godt genhør – gennem nye elever – som I sender hertil!
I. K.-O.

Elever på vinterskolen 1959-60

Erik E. Adolfsen, Randers.
Talma Ailon, Israel.
Peter Andersen, Roskilde.
Poul Stolz Andersen, København.
Øjvind Andreassen, Nr. Lem pr. Lemvig.
Karl Rasmussen Bak, Egåbro pr. Risskov.
Alan Lee Blankenship, Michigan, USA.
Vibeke Carlsen, Århus.
Elsebeth Christiansen, København.
Kirsten Hcugård Christiansen, Århus.
Lise Davidsen, Gentofte.
Jørgen Eriksen, København.
Lissi Frederiksen, Hvidovre.
Erik Hjordy Hansen, Tølløse.
Henning Hansen, København.
Kurt B. Hansen, København.
Mogens Helt, Tølløse.
Ove Hess, Sønderborg.
Ole Hvidberg, Rødovre.
G. Wagner Jensen, Askeby, Møn.
Svend Erik Jensen, Gl. Skagen.
Erika Jepsen, Århus.
Bengt Friis Jönsson, Kgs. Lyngby.

Kirsten Jørgensen, Lohals, Langeland.
Wilhelm Jørgensen, København.
Finn Aage Lindqvist, København.
Knud Madsen, København.
Preben Mortensen, Eskildstrup.
Jens Christoffer Müller, Roskilde.
Kai Neumann, København.
Claus Nielsen, Ålborg.
John Nielsen, København.
Per Nielsen, København.
Anders Nordén, Holsaker, Sverige.
Kaj Erik Olsen, Roskilde.
Ove Pedersbæk, Thyrstinge pr. Brædstrup.
Erik Pedersen, Bjælkerup pr. Store Hedinge.
Teresa Surzycka, Krakow, Polen.
Harry Sørensen, Borris.
Kaj Sørensen, Gentofte.
Kurt Skriver Sørensen, Århus.
Ruth Ingelise Sørensen, København.
Villy T. Thomasen, Staun pr. Sebbesund.
Sally Lou Todd, Ohio, USA.

Elever på vinterskolen 1960-61

Bent Hjelm Andersen, Frederiksværk.
Finn Andersen, Springforbi.
H. C. Andersen, Sejth pr. Horsens.
Jytte Højland Andersen, København.
Torben G. Andersen, København.
Victor Andresen, Grarup pr. Brande.
Peter Behn, Connecticut, USA.

Bjørn Christensen, Helsingør.
Jens Holte Christensen, Helsingør.
Leif Davidsen, København.
Lise Davidsen, Gentofte.
Per Freddy Eriksen, København.
Knud Eskildsen, Uggerby pr. Hjørring.
Karen Levin Hansen, København.

Kjeld Bårdesø Hansen, Odense.
 Kurt Hansen, København.
 Lis Cordt Hansen, Fredericia.
 Per Ziegler Holm, København.
 Ejvind Haagensen, Knudsker pr. Rønne.
 Johnny Jensen, København.
 Leif Jensen, København.
 Freddy Jeppesen, Davinde pr. Marslev.
 Ivar Jerne, Hundested.
 Ingolf Kjærulff, København.
 Jørgen Walther Knudsen, Kragelund
 pr. Fårhus.
 Ellen Kusk, Hjørring.
 Else Kusk, Hjørring.
 Inga Kusk, Hjørring.
 Jørgen Erling Kaars, København.
 Ove Larsen, Vordingborg.
 Hans Pallesen Madsen, Østerild.
 Ove Munk, Rønne.
 Ilyas Najmi, Pakistan.
 Dremy Nielsen, København.
 Flemming Nielsen, København.
 Harri Nielsen, København.
 Ib Welzin Nielsen, København.
 Ingelise Grønlund Nielsen, Glostrup.
 Hanne Petersen, Undløse pr. Tølløse.
 Hans Rosengård Pedersen, Middelfart.
 Inge Petersen, København.
 Keld Martin Pedersen, Ålborg.
 Kurt Haupt Petersen, Kalundborg.
 Markus F. Petersen, Åbyhøj.
 Ove E. Petersen, Herlev.
 Ruth Hedenskog Petersen, Høsterkøb
 pr. Hørsholm.
 Benny Rasmussen, Herlev.
 Henning Rasmussen, Hårby, Fyn.
 Ivan Ring, Norrköping, Sverige.
 Ruth Sjøberg, København.
 Ole H. Svendsen, Holte.
 Lilian Svenson, Bohus, Sverige.
 Brian Sørensen, Holstebro.
 Flemming Sørensen, Karlslunde
 pr. Tåstrup.
 Tage Rytøft Sørensen, Ålborg.
 Hans Chr. Tofveson, Helnæs pr. Ebberup,
 Fyn.
 Leif Udesen, Linner pr. Vejle.
 Jack Vaughn, USA

Roskilde Højskoles elevforening

Et referat af forårsfesten og foreningens
 øvrige virksomhed er udsendt med
 »Smeltediglen« og skal ikke gentages
 her. Husk at betale kontingentet.

Elevmødet afholdes i år d. 5.–6. aug.

Til Hjalmar Gammelgaards Fond er
 indgået 284,25 kr., som er vinterelever-
 nes bidrag. Det var hele deres resterende
 kassebeholdning ved kurssets afslutning.

E. Kallenberg.

Bestyrelsens adresser:

Formand: Erik Kallenberg, G. A. Hage-
 mannsvej 2, Snekkersten. Tlf. 323.

Kasserer: Kaj Jørgensen, Solnavej 80,
 Søborg.

Poul Erik Olsen, Donaugade 1, 2. sal,
 København S. Tlf. AM 4510.

Erling Christensen, Nylandsvej 20, Karls-
 lunde. Tlf. 131.

Hanne Nielsen, Sofie Brahes Allé 1, Kø-
 benhavn S. Tlf. AM 7601.

Københavnsudvalget:

Kaj Hansen, Lyngbygårdsvej 75, 2. sal,
 Lyngby.

Poul Erik Olsen, se ovenfor.

Kontaktmand på højskolen:

Steen Sillemann.

REGNSKAB FOR
 ROSKILDE HØJSKOLES ELEVFORENING
 FRA 1/4 1960—31/3 1961

INDTÆGTER	UDGIFTER
Kontingenter 3.012,50	Underskud 1959/60 311,31
Emblemer 16,00	Porto, papir og tryksager 545,27
Indsamlet t. Grønlands højskole 65,38	Forårsfester 567,88
Renter på girokonto 11,67	Til Grønlands højskole 65,00
	Kont. til landselevforening ... 108,00
	Telefon 6,80
	»Arbejderhøjskolen« 904,00
	Rejse- og transportudgifter ... 82,60
	Gebyrer på girokonto 3,53
	Revision 5,00
	Kassererhonorar (2 år) 456,50
	Pr. balance 49,66
kr. 3.105,55	kr. 3.105,55
Overskud..... kr. 49,66	

OTTO JENSENS MINDEFOND

INDTÆGTER	UDGIFTER
Indest. på sparekassebog 1.600,65	Elevstipendier 1960 1.500,00
Renter af obligationer 1.535,00	Depotgebyr 17,35
Renter på sparekassebog 64,11	Elevstipendier 1961 1.500,00
	Indestår på sparekassebog 182,41
kr. 3.199,76	kr. 3.199,76

Deponeret i Roskilde Sparekasse: 30.700,00 kr. 5 % obligationer.

HJALMAR GAMMELGAARDS FOND

INDTÆGTER	UDGIFTER
Overført fra 1959/60 4.844,00	5.900,00 kr. obligationer 4.838,00
Private bidrag 7,00	Kurtage 7,26
Fagforeningsbidrag 500,00	Rente v. obligationskøb 43,43
Overført fra foreningen 470,00	Elevstipendium 150,00
Renter 234,89	Indestår på sparekassebog 1.017,20
kr. 6.055,89	kr. 6.055,89

Deponeret i Roskilde Sparekasse: 5.900,00 kr. 5 % obligationer.

Regnskaberne reviderede og godkendte, bilag og kvitteringer samt kassebeholdning forevist og fundet i orden.

7. juni 1961.

Ditlev Ahrens, / Preben Nielsen,
 revisorer.

Esbjerg Højskole 1960-61

»De unge er mere kontante i deres indstilling til tingene end vi var det«, siger man. Hvis man heri vil lægge, at kun det, der kan give penge, har interesse, så passer det ihvertfald ikke på de unge, der i disse år med høj beskæftigelse og ofte gode indtægtsmuligheder netop for unge giver afkald på ½ års løn for at tage på højskole. Men hvis man vil forstå det derhen, at man ønsker at få noget med sig hjem, at man ønsker at se konkrete resultater, uanset hvor abstrakte emner, man beskæftiger sig med, at man vil være fri for omsvøbene og talemåderne og gå lige til kendsgerningerne, så var vinterholdet i år et typisk eksempel på denne kontante indstilling. Det kom til udtryk allerede i de fristile, hvor hver enkelt ved starten fortalte, hvorfor han eller hun var taget på Esbjerg, og hvor det gik igen praktisk talt overalt, at der var to hovedårsager: ønsket om at få suppleret de skolekundskaber, man godt vidste ikke havde været tilstrækkelige, og ønsket om at få en viden om samfundets og arbejdspladsens forhold, der kunne skabe baggrund for en selvstændig stilningtagen til problemerne. – Og det blev yderligere understreget af arbejdet i vinterens løb; der er næppe tidligere blevet arbejdet så intenst med skolefagene og i studiekredsene, men til gengæld var det både elevernes og vort indtryk, at man afreagerede kræfterne her, så der ligesom blev lidt mindre end ellers tilbage til fritiden og den elevaktivitet, den plejer at være kendetegnet af.

Og dog – når man nu ser tilbage på vinterens forløb, så skete der alligevel også her en hel del: Oplysningsudvalget, der startede stilfærdigt med en række gode filmsaftener og nogle diskussioner spændende fra atommarch til principprogram, eksploderede senere med en hel

kulturuge, der begyndte med ophængningen af en udstilling fra Arbejdernes Kunstforening tilrettelagt af *Erling Frederiksen*, bød på en oplæsningsaften med forfatteren *Ove Abildgård*, fortsatte med en række hyggelige bloksammenkomster, hvor vi alle skiftedes til at holde for med digte og historier, og sluttede med elevernes egen udstilling og med en forrygende diskussion om moderne kunst med maleren *Helge Ernst*.

Fotoudvalget var i en sådan aktivitet, at dets beskedne fortjeneste på de enkelte billeder samlet blev til en foræring til næste års elever af en længe savnet multi-blitz til flere hundrede kroner, sportsudvalget med dets energiske formand Tage i spidsen svang i en sportsuge pisken over os alle, så at også lærerstaben var invalider et stykke tid fremover efter et utal af kampe med klubber fra Esbjerg, der var os overlegne i det sportslige, men slet ikke kunne hamle op med os i udfoldelsen af stemmepragt. Festudvalget bistået af *Dres* og *Erling Jubl* skabte som i tidligere år stemning på de store festdage: først vinterfesten, hvor vinterelver, 2 måneders kursister og skolens lokale venner i skøn samdrægtighed kastede sig over rødvinen og pomme-fritterne i det glade Paris, hvor apacher og can-can piger afløste den mere formfuldendte fremførelse af Noel Cowards »Familiealbum« i *Eivins Mogensens* instruktion, senere fastelavnsfesten, hvor vikingerne gik i land og fortærede i hundredvis af revlsben i den som gildeshal til ukendelighed forvandlede gymnastiksal – og endelig afslutningsfesten, hvor *Karen Smiths* bidske revy »Askepot eller fra Asken og i Ilden« førtes frem til øredøvende succes af en veloplagt flok vinterelver suppleret af *Jørgen, Hanne* og *Ebbe* i *Eivins* hårdhændede instruk-

tion og i en festlig og farvestrålende dekoration af Erling Juhl. Inter under, at radioen stillede med optagervogn til senere udsendelse i dampradioen – og truede med at sende fjernsynet over næste gang.

Men tilbage til det saglige: skolen var som i det sidste par år overtegnet før starten med 91 elever, heraf beklageligvis kun 25 piger. Over halvdelen af eleverne var københavnerne, og kun ganske få var bosiddende udenfor de større byer. Som led i en udveksling med Hessische Landvolkhochschule deltog to unge vestryskere i hele vinterskolen, og gennem Scandinavian Seminar havde vi desuden en ung polsk diplomat og en amerikansk college-girl hos os i hele perioden. Desuden var en ung afrikaner, *Seno fra Ghana*, i en måneds tid på skolen.

Undervisningen i de enkelte skolefag svarede stort set til tidligere, idet vi dog fik gennemført nogle lovende forsøg med forskellige former for gruppevirksomhed i sprogtimerne, som vi håber at kunne sætte i system til næste år. I de valgfrie fag dukkede et par enkelte nye emner op, der alle fik god tilslutning: Lov og Ret, hvor den nye forstander kunne føle sig lidt på hjemmebane, medens han vænnede sig til undervisningen på en højskole, familiekundskab, som skolens dominerende familieekspert Eivin naturligt påtog sig, og filmkundskab – som den fortsat større tilslutning til komplet ligegyldige film understreger behovet for – med *Bent Jensen* som tilrettelægger.

Aftentimerne var dækket ind med gymnastik med fru *Dige*, fru *Howlett* og *Peter Howlett*, med samaritergerning, hvor vore tre arbejdersamariter *Hans Tønder*, *Edmund Fischer* og *Henning Rosendahl* igen i år hjalp omkring halvdelen af eleverne til at bestå samariterprøven, og med tegning og maling, der måtte dubleres på grund af overvældende

tilslutning. Erling Juhl gør efterhånden så meget ud af arbejdet på skolen både i og udenfor timerne, at vi bliver nødt til at have ham i nærheden, hvorfor vi da også håber at kunne flytte ham ud på skolen, når vi bygger to nye lærerboliger sammen med en økonoma- og en kursuslederlejlighed nu i efteråret.

Lørdagens perspektivtimer med indledere udefra blev i år suppleret med en orienteringstime hver onsdag, hvor både lærere og enkelte elever var i ilden, ligesom morgensangen efter nytår blev suppleret med et aktuelt indslag om muligt hente fra dagens »Aktuelt«. Et uddrag af rækken af indledere i perspektivtimerne kan formentlig give et lille indtryk af diskussionernes heftighed: statsminister *Viggo Kampmann*, medstifteren af Socialistisk Folkeparti *Anders Storgaard*, venstremanden gårdejer *Simon From*, skolens tidligere forstander, chefredaktør *Ivar Nørgaard*, hans medarbejder *Bent Hansen*, der – selv ung – har taget en række ungdomsproblemer på kornet, højskolelærer *Daniel Petersen* lige hjemkommet fra Ghana, kirkeminister *Bodil Koch*, LO's hovedkasserer *Kai Petersen*, sekretær i Smedeforbundet *Charles Hansen*, det almennyttige boligbyggeris stærke talsmand, forretningsfører *Kristian Hansen*, AOF's faglige sekretær *Otto Nielsen*, skoledir. *N. P. Andersen*, cand. psych. *Budda Leunbach*, presseattaché *Karl Raloff* fra den vestryske ambassade, programsekretær *Jørgen Vedel Petersen*.

I samarbejde med Arte – og i år til lige med statsskolen og skolevæsenet i Esbjerg – havde vi besøg af *Asta Esper Andersen*, der læste Kaj Munks »Kærlighed«, af bassisten *Erik Moseholm* om Jazzen som kunstart og af *Wandy Two-rek* og *Herluf Aurvig*, der som sædvanligt holdt vinterleverne fangne langt over tiden både i den alvorlige og i den lettere afdeling.

I samarbejde med elevudvalget foretog

vi en række udflugter, der begyndte beskeden med en vandretur på Fanø, fortsatte med en række busture til Herning, virksomhedsbesøg på Danfoss og udveksling med Bustrup Optagelseshjem og kulminerede i påsketuren, der atter i år gik til Berlin. Turen, der i år var udvidet med en dag for at skabe mulighed for et bedre indtryk af hverdagens Berlin, var tilrettelagt af *Bent Jensen* sammen med et meget energisk tysklandsudvalg. Den blev leder af Bent, Eivin og Erling Juhl, og de dødtrætte elever, der vendte hjem efter et døgn's uafbrudt bustur, berettede om en anstrengende, men lærerig tur, hvor arbejdsprogrammet strengt var blevet overholdt, men hvor man også havde taget sig tid til at have det lidt hyggeligt. De berettede også om en enestående hjælpsomhed og gæstfrihed fra SPD's, DGB's og de vesttyske ungsocialisters side.

Sideløbende med vinterskolen og som sædvanligt i god og gavnlig kontakt med dennes elever gennemførtes fagbevægelsens to-måneders kursus og kooperationsens 4-ugers virksomhedslederkursus til ligemed Murerforbundets 14 dages kursus og ugekurset for journalistelever ved den socialdemokratiske presse, men vintersæsonen kunne desuden opvise tre helt nye kurser: et kooperativt lærlingekursus og to 14-dages arbejdsstudiekurser for Dansk Arbejdsmands og Specialarbejder Forbunds fabriksgruppe.

Skolens lærerstab undergik – heldigvis – ingen forandringer under vinterskolen, men til august kommer vi til at

overlade Bent Jensen til Aktuelt, for at han kan overtage en nyoprettet stilling som propagandachef. Han har fået et års orlov, men vi ved af erfaring, at han egner sig for jobbet, og tror ikke rigtigt på, at man vil give slip på ham igen. Derfor ønsker vi allerede nu Aktuelt tillykke og ønsker Bent held og lykke med hans nye job, idet vi siger hjertelig tak for veludført arbejde på Esbjerg Højskole. De evner, han nu får større muligheder for at udnytte, har i flere år hos os øvet sin væsentlige indflydelse på vinterskolens belægning, men samtidig har han indenfor selve undervisningen sin betydelige andel i indførelsen af undervisningsformer og -midler, som ikke alene vi, men arbejderbevægelsens oplysningsvirksomhed i det hele taget, idag nødigt ville undvære.

Og så er vinterskolen i Esbjerg Højskoles halvtredsindstyvende sæson forbi, og jubilæumsholderet er igen spredt for alle vinde. Fik de så det kontante udbytte, de kom her efter? Der kan de vel kun selv bedømme, men vi har jo lov til at håbe, at de både fik lidt flere kundskaber og lidt større viden om og forståelse for hvad der sker omkring dem, i samfundet og på deres arbejdsplads. Først og fremmest fik de forhåbentlig lyst til at være med i udviklingen, til selvstændigt at vurdere og tage stilling til tingene, til at være aktive. Fremtiden vil vise det, men et er helt sikkert, at vi, der var deres lærere, fik revideret nogle synspunkter og lært en hel del også i år – ikke mindst:

Erling Jensen.

Esbjerg Højskoles elever 1960-61

Aggerholm, Preben, Tind Østergård,
Bjerringbro.

Andersen, Flemming, Ndr. Fasanv. 148, 1,
Kbhvn. F.

Andersen, Ivar, Rubjerg Fyr pr. Lønstrup.

Andersen, Kirsten Møller-, Halfdangade 43, Kbhvn. S.

Anthonsen, Anette, Nørregårdsvej 43,
Vanløse.

Arbøl, James, Bille Brahesvej 9, Kbh. V.

- Aslagsen, Ole, Blågårds Plads 11, I,
Kbhvn. N.
- Bak, Roland, Norgesgade 29, 3., Kbh. S.
- Bernild, Hanne, Svenstrupvej 12,
Vallensbæk.
- Bliesmann, Ernst, Mimersgade 111, 3. tv.,
Kbhvn. N.
- Bauch, Flemming, Valby Langgade 37, I,
Valby.
- Clausen, Gunnar, Muldager 26, Brønshøj.
- Christensen, Frits Chr., Damagervej 5 A,
st. th., Kbhvn. SV.
- Christensen, Jørgen Møller, Rundgården
40, I, Søborg.
- Christensen, Poul, Ågerupvej 35,
Brønshøj.
- Daugaard, Bent, Horshøjvej 15,
Vanløse.
- Elmelund, Henning, Nyborgvej, Ringe.
- Fabricius, Per Kurt, Markvej 64, Brøndby
Strand.
- Førland, Laine, Hessensgade 57, II,
Kbhvn. S.
- Funder, Claus, Florensvej 2, I tv.,
Kbhvn. S.
- Graversgård, Peder K., Fjordallé 4,
Ringkøbing.
- Grebing, Alex, Vestre Ringgade 41, st.,
Århus.
- Hansen, Børge, Vibevej 42, Køge.
- Hansen, Tove, Linnesgade 16 B, II,
Kbhvn. K.
- Henriksen, Arne, Ærtebjergvej 37,
Brønshøj.
- Hummelhøj, Tage, Solbakken 504,
Munkebo pr. Dræby.
- Jakobsen, Tove Kirkegård, Dølbyvej 1,
Skive.
- Jensen, Arne Skovbo, Langøgade 17, 3. tv.,
Kbhvn. Ø.
- Jensen, Benny Milton, Kobbelvænget
27, st., Brønshøj.
- Jensen, Ingvard, Viborgvej 16, Randers.
- Jensen, Jens Chr. Heby, Borups allé 280,
Kbhvn. NV.
- Jensen, Leon, Bogholderallé 78, Vanløse.
- Jensen, Per Bernhard, Ivar Huitfeldts-
gade 4, I, Århus.
- Jensen, Svend Aage Nygård, Højgade 20,
Vojens.
- Jepsen, Solvejg, Valby Langgade
Jepsen, Solvejg, Valby Langgade 164,
1. sal tv., Valby.
- Johansen, Egon, Esrumvej 32, Helsingør.
- Johansen, Eva, Oddense pr. Balling.
- Johansen, Ib Thyge, Havdrupvej 104,
Vanløse.
- Johansen, Per, Lundtoftevej 43 B, I,
Kgs. Lyngby.
- Jørgensen, Else Marie, Bernstorffsvej 95,
Viby Jyll.
- Jørgensen, Niels Schütt, Vognmands-
marken 2 k, Kbhvn. Ø.
- Kratzer, Walter, Tyskland.
- Larsen, Britta Solveig, Blokhaven 6, I,
Skovlunde.
- Larsen, Erna, Griffenfeldtsgade 13 A,
Kbhvn. N.
- Larsen, Jørgen, Muldager 14, Kbhvn.
Brønshøj.
- Larsen, Knud, Mølmarksvej 28,
Svendborg.
- Larsen, Leif, A. D. Jørgensensvej 17, I,
Kbhvn. F.
- Laursen, Ellis Benny, Bogtrykkervej 41,
2. sal tv., Kbhvn. NV.
- Leiding, Una, Emmasvej 18, Gentofte.
- Mathiasen, Alice, Hulgårdsvej 116,
Kbhvn. NV.
- Mathiesen, Grethe, Rådvalsvej 8, st.,
Kbhvn. NV.
- Motzkus, Ove, Nørregade 33, Højer.
- Morgenstjerne, Kurt Rafn, Valdemar
Holmersgade 21, Kbhvn. Ø.
- Mortensen, Bent Kaihøj, Stolpehøj 94, I,
Gentofte.
- Mortensen, Svend Åge, Bøjestræde 4 A,
Fåborg.
- Møller, Robert, Vibevej 6, Odense.
- Nielsen, Birthe Rose, Degnestavnen 35,
Kbhvn. NV.
- Nielsen, Eilif, Hildur, »De unges hjem«,
Brædstrup.

- Nielsen, Finn, Odsherreds Minkfarm, Højby Sj.
- Nielsen, Kaj Verner, Bjødstrupvej 13, Rødovre.
- Nielsen, Knud Børge, Majbølle pr. Tillitze.
- Nielsen, Leo, Kobbelvænget 13, 3., Brønshøj.
- Nielsen, Torben Vesterskov, Hyrdebakken 8, Hillerød.
- Olsbæk, Alvin, Jerup pr. Frederikshavn.
- Olsen, Else Gyldensten, Dr. Margrethesvej 15, Århus.
- Olsen, Ulla, Scandiagade 92, 3., Kbh. SV.
- Olsson, Bent, Bodenhoffs Plads 2, st., Kbhvn. K.
- Pedersen, Edgert, Søren Kannesvej 16, Grenå.
- Pedersen, Henry, Kærby pr. Kassemose.
- Pedersen, Kirsten, Nørrebrogade 194, 4., Kbhvn. N.
- Pedersen, Lis, Storegade 161, Esbjerg.
- Poulsen, Else, c/o Vogelius, Jersore Skole pr. Bogense.
- Preuthun, Bjarne, Trondhemsg. 7, kld., Kbhvn. Ø.
- Rasmussen, Poul Langsig, Rødhusvænget 17, st. tv., Kastrup.
- Schreiber, Karl Alfred, Tyskland.
- Stark, Marietta, USA.
- Stafanski, Stefan, Polen.
- Steinmeier, Preben, Edithsvej 12, Brabrand.
- Svendsen, Leif Balle, Godthåbsvej 8, II, Hillerød.
- Sørensen, Ove Bugge M., Gunnekær 43, 2. sal, Vanløse.
- Sørensen, Renee, Hillerød.
- Sørensen, Svend Aage, Nørrebrogade 23, Esbjerg.
- Tost, Jytte, Vallekildevej 8, Brønshøj.
- Thygesen, Hanne Vibeke, Rønne Allé 10, Kgs. Lyngby.
- Vind, Mogens Knudsen, Irisvej 2, Brønshøj.
- Wisøfeldt, John, Henning Matzensvej 1, 3. sal, Kbhvn. F.
- Yttesen, Kaj, Ved Renden 27, Søborg.
- Østergård, Flemming Ib, Digtergangen 3, Søborg.
- Østergård, Ole Juhl, Vestergade 77 B, Århus.
- Østerlin, Conrad, Vindblæsvej 20, Løgstør.
- Åkjær, Kjeld, Enghavevej 140, Kbh. SV.

Esbjerg Højskoles elevforening

Sammenkomsten i Esbjerg.

Mandag den 16. januar var elevforeningens lokale medlemmer indbudt til en sammenkomst på højskolen.

Forstander *Erling Jensen* bød velkommen til de fremmødte, idet han betegnede, at det var første gang, han mødtes med elevforeningen, og at han som ny forstander ønskede, at det gode forhold mellem skolen og elevforeningen måtte bevares fremover.

Elevforeningens formand *Hans Holm* præsenterede vintereleverne for elevforeningen og omtalte dens formål, specielt

som bindeled mellem tidligere elever og højskolen og opfordrede til slut de unge til at indmelde sig i foreningen.

Dernæst foreviste højskolelærer *Eivind Mogensen* den feature, som med ham som primus motor var blevet fremstillet til skolens jubilæum i november.

Efter kaffebordet tog man fat på underholdningen. Elevernes fastudvalg havde arrangeret en Congo-aften med pakkeauktion, hår- og skægklipping m.m.. Aftenens overskud, inklusive elevforeningens tilskud, 745 kr., gik ubeskåret til Congoindsamlingen. – Aftenen sluttede

med dans til Vagn Oests musik. De ca. 50 medlemmer var enige om, at det havde været en god aften.

Sammenkomsten i København.

Torsdag den 26. januar afholdtes sammenkomsten for de københavnske medlemmer i AOF's lokaler i Nr. Søgade.

Bestyrelsesmedlem *Lis Eriksen* bød de ca. 50 deltagere velkommen, og højskolelærer *Bent Jensen*, der var kommet til stede, fortalte om livet på skolen i Esbjerg og omtalte de udvidelser og nydannelser, man påtænkte og til dels allerede havde under forberedelse. Det gjaldt både undervisningsmæssigt og bygningsmæssigt.

Elevforeningens formand, *Hans Holm*, der også deltog i sammenkomsten, omtalte det kommende elevmøde i juni og de påtænkte mulige ændringer af elevforeningens publikationer.

Begge indlæg gav anledning til en interessant diskussion, hvoraf der kunne hentes en del gode tips til det fremtidige arbejde.

Under kaffebordet gav flere af deltagerne et bidrag til aftenens underholdning, ligesom »Arbejdersangbogen« blev flittigt benyttet.

En kammeratlig og hyggelig aften, der nok kunne animere til gentagelse.

Hans Holm.

